

Fritid til Bevægelse

Evalueringsrapport 1. del

DGI Østjylland

Evaluering af "Fritid til bevægelse"

1. rapport:

Beskrivelse af samarbejdsmodeller

August 2006

**Udarbejdet af Malene Ladegård Thøgersen
Center for Forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund
Syddansk Universitet**

Indholdsfortegnelse

1	INDLEDNING	2
1.1	EVALUERINGENS FORMÅL	3
1.2	METODEN BAG EVALUERINGEN	5
2	BESKRIVELSE AF FRITIDSSPORTEN I FIRE LOKALOMRÅDER	7
2.1	LOKALOMRÅDE 1	7
2.1.1	Baggrund og overblik	7
2.1.2	Aktiviteter	8
2.1.3	Organisering	9
2.1.4	Uformelle strukturer	13
2.1.5	Fremtidsvisioner	16
2.1.6	Opsamling	17
2.2	LOKALOMRÅDE 2	18
2.2.1	Baggrund og overblik	18
2.2.2	Aktiviteter	18
2.2.3	Organisering	19
2.2.4	Uformelle strukturer	22
2.2.5	Fremtidsvisioner	26
2.2.6	Opsamling	27
2.3	LOKALOMRÅDE 3	28
2.3.1	Baggrund og overblik	28
2.3.2	Aktiviteter	28
2.3.3	Organisering	29
2.3.4	Uformelle strukturer	33
2.3.5	Fremtidsvisioner	35
2.3.6	Opsamling	36
2.4	LOKALOMRÅDE 4	37
2.4.1	Baggrund og overblik	37
2.4.2	Aktiviteter	38
2.4.3	Organisering	39
2.4.4	Uformelle strukturer	41
2.4.5	Fremtidsvisioner	43
2.4.6	Opsamling	44
3	ANALYSE AF TVÆRGÅENDE TENDENSER	45
3.1	AKTIVITETER	45
3.2	ORGANISERING	46
3.3	UFORMELLE STRUKTURER	48
3.4	FREMTIDSVISIONER	51
3.5	OPSAMLING: POTENTIALER OG UDFORDRINGER FOR FRITIDSSPORTEN	52
4	KONKLUSION	57
5	KILDEFORTEGNELSE	59
6	NOTER	61

1 Indledning

Projekt "Fritid til bevægelse" er igangsat af DGI Århusegnen og støttes af Kulturministeriet og Århus kommune. Formålet er at etablere alternative idrætstilbud for børn i 4. -7. klasse i en række lokalområder i Århus kommune. Baggrunden er, at de etablerede idrætsforeninger oplever et stort frafald i netop denne aldersgruppe, og mange børn er fysisk inaktive.

Antagelsen bag projektet er, at idrætsforeninger og kommunale institutioner i fællesskab kan gøre mere for at motivere børn til fysisk bevægelse. Partnerskaber mellem den frivillige og den offentlige sektor ses dermed som en mulig løsning på sundhedsmæssige udfordringer, hvilket er i overensstemmelse med udviklingen på flere andre velfærdsområder. I projektet udmønter partnerskabstanken sig dels gennem et overordnet samarbejde mellem DGI Århusegnen og Århus kommune, og dels på lokalt plan gennem etablering af foreningsbaserede idrætstilbud i samarbejde med lokale idrætsforeninger og kommunale institutioner.

Det nye idrætstilbud kan enten optages som en afdeling i en eksisterende idrætsforening, eller der kan dannes en selvstændig fritidssportsforening. Det væsentlige er, at der er tale om rummelig idræt, hvor alle kan være med, og bevægelsesglæden er i centrum. Intentionen er, at fritidssporten skal henvende sig til en bredere målgruppe end de traditionelle idrætstilbud, så børn, der ikke i forvejen er idrætsaktive, også motiveres til fysisk aktivitet. Aktiviteterne foregår umiddelbart efter skoletid og kan derfor samtidig være med til at afhjælpe manglen på pladser i fritidsklubber og fritidshjem, som er et stort problem i flere lokalområder. Århus kommune støtter projektet økonomisk med 480 særlige puljepladser fordelt over tre år, som administreres og fordeles af DGI Århusegnen. Der er tale om 1/3-puljepladser, hvilket vil sige, at støttebeløbet udgør 4367 kr. pr. barn pr. år¹, svarende til 1/3 af en almindelig klubplads. Ud over den kommunale støtte finansieres projektet af medlemsbetaling. Kontingentet varierer mellem de enkelte lokalområder men følger typisk niveauet i de kommunale institutioner, som pt. ligger på 603 kroner/md. for børn i 4. og 5. klasse². Endelig støtter DGI med et årligt beløb på 5000 kr. til indkøb af materialer og 1250 kr. til mødeaktivitet³.

De første tre fritidssportsforeninger har været i gang siden august 2005, og yderligere fire eller fem projekter starter op i august 2006ⁱ. Dermed forventes det, at i alt otte lokalområder får et samarbejde op at stå i løbet af projektperioden, som løber fra august 2005 til august 2008. På længere sigt er det hensigten, at de nye idrætstilbud gøres permanente, og at konceptet spredes til andre lokalområder⁴. Nu, hvor projektet har kørt i et år, er det tid til at gøre status over fritidssporten i de enkelte lokalområder.

ⁱ Det er endnu uvist, hvorvidt det sidste lokalområde når at starte op i august, eller om det først bliver senere.

1.1 Evalueringens formål

Denne delrapport udgør første del af den eksterne evaluering af projektet "Fritid til bevægelse". Det overordnede formål med rapporten er at belyse de samarbejdsmodeller og organisationsformer, der er etableret i de enkelte lokalområder mellem frivillige foreninger og kommunale institutioner. Her ses såvel selve fritidssportsforeningerne samt de etablerede idrætsforeninger i området, som frivillige foreningerⁱⁱ, mens de kommunale institutioner er repræsenteret af skoler, SFOer, fritidshjem og fritidsklubber. Denne del af evalueringen vil fortrinsvis være af beskrivende karakter, mens der i evalueringens anden del vil blive foretaget en mere dybdegående analyse og vurdering af samarbejdet i et eller flere af de deltagende lokalområderⁱⁱⁱ. Denne rapport vil dermed fungere som et grundlag for den senere og mere dybdegående evaluering. Det overordnede formål er at samle erfaringer fra processen og den nuværende organisering, som kan bidrage til projekternes videre udvikling samt til etablering af lignende tiltag i andre lokalområder. På et mere overordnet plan kan evalueringen bidrage til at belyse, hvordan der kan indgås partnerskaber mellem den offentlige og den frivillige sektor. Rapportens fokusområder kan opsummeres i følgende fire punkter:

Aktiviteter

Her vil det blive belyst, hvordan aktiviteterne er organiseret i de enkelte lokalområder. Også indholdet i aktiviteterne blive kort blive skitseret, og her vil der være særlig fokus på, hvordan der arbejdes med at fremme rummeligheden, så alle børn motiveres til bevægelse. Aktiviteterne er dog ikke det primære fokus i evalueringen.

Organisering

Den formelle organisering af fritidssporten i de enkelte lokalområder er central for evalueringens fokus på samarbejdsrelationer mellem den frivillige og offentlige sektor. Her vil det blive belyst, hvilke samarbejdsrelationer, der eksisterer, samt hvordan samarbejdet er organiseret, hvilket er interessant i forhold til evalueringens fokus på lokale partnerskaber. Også den interne organisering af fritidssporten vil blive inddraget.

Uformelle strukturer

De uformelle strukturer knytter sig her til interviewpersonernes opfattelse af projektet. Herunder vil det blive belyst, hvilke problemer der har været i projektføreløbet, hvilke styrker og svagheder projektet har, samt hvad der motiverer de involverede personer.

Fremtidsvisioner

Afslutningsvist vil interviewpersonernes syn på fritidssportens fremtid blive belyst. Dette punkt er naturligvis forbundet med stor usikkerhed, men visionerne for fremtiden er interessante i forhold til projektets fremtidige forankring.

ⁱⁱ Frivillige organisationer kan overordnet afgrænses ud fra følgende kriterier: Der er tale om en institutionaliseret enhed, organisationen er privat/ikke-offentlig, organisationen arbejder non-profit, organisationen er selvbestemmende, organisationen er frivillig (Ibsen & Habermann 2005a: 11).

ⁱⁱⁱ Den afsluttende rapport forventes offentliggjort i maj 2008.

Alle de ovenstående temaer er centrale i forhold til at forstå de potentialer og barrierer, der gør sig gældende i samarbejdet mellem den offentlige og den frivillige sektor. Derudover er temaerne relevante i forhold til den fremtidige forankring af projektet. Ud over at være beskrivende vil evalueringen dermed også være eksplorativ, da den forsøger at undersøge, hvad der karakteriserer de enkelte partnerskaber og samarbejdsrelationer i lokalområderne⁵. Partnerskaber på det sundhedsmæssige område er stadig et relativt nyt fænomen, og den tidligere forskning på området er derfor af meget begrænset omfang⁶.

Den overordnede antagelse bag etableringen af partnerskaber er, at et samarbejde kan medføre flere fordele, end hvis parterne arbejdede hver for sig⁷. Dette er også rationalet bag "Fritid til bevægelse", hvor det antages, at kommunale institutioner i fællesskab med frivillige foreninger kan bidrage til at øge interessen for idræt og bevægelse blandt børn⁸. Der er forskellige og flertydige opfattelser af, hvad der karakteriserer et partnerskab, og begrebet bruges på forskellig vis både i teori og praksis⁹. Den nedenstående definition af begrebet er anvendt på det sociale område, men den kan også benyttes som en generel definition af partnerskaber:

*"Et partnerskab er et struktureret, forpligtende, gensidigt og dialogbaseret frivilligt samarbejde mellem organisationer fra forskellige sektorer, der ved at kombinere deres ressourcer og kompetencer arbejder sammen for at udvikle (nye) aktiviteter"*¹⁰ (Hjære 2005: 12).

En underliggende antagelse er dermed, at partnerskabet bygger på to eller flere ligeværdige parter. Det betyder ikke nødvendigvis, at parterne bidrager lige meget, men at den ene part ikke kan være overordnet i forhold til de andre. Parterne bør dermed have lige stor indflydelse på de beslutninger, der træffes¹¹. En anden underliggende antagelse er, at der bør være et fælles formål. I praksis indgås partnerskabet ofte med udgangspunkt i de enkelte parters egeninteresse, men skal det være bæredygtigt, bør der udvikles et fælles formål samt en fælles forståelse af problemet og de enkelte organisationers rolle¹².

Med disse overvejelser omkring partnerskabsbegrebet i baghovedet er det interessant at se, hvordan samarbejdet fungerer i praksis i de enkelte lokalområder. I de fleste tilfælde er der etableret et samarbejde mellem fritidssportsforeningen og kommunale institutioner som fritidsklubber og SFO'er. Samarbejdets styrke og karakter varierer dog mellem lokalområderne, og der kan derfor ikke i alle tilfælde tales om egentlige partnerskaber, som kan leve op til den ovenstående definition. Alligevel er det interessant at belyse, hvordan samarbejdet er organiseret, samt hvad de enkelte parter bidrager med i samarbejdet.

"Fritid til bevægelse" er ikke det første projekt, som involverer parter fra forskellige sektorer i forbindelse med sundhed og forebyggelse med børn som målgruppe. Som et par eksempler kan nævnes projektet "Børn lærer gennem kroppen", der kørte i Århus i 2001-2003, og som havde til formål at højne kvaliteten i de 6-10-åriges idrætsaktiviteter i skole, institutioner og idrætsforeninger¹³. Derudover havde DGI Århusegnen i 2004 et pilotprojekt kørende i et lokalområde i Århus kommune, som indebar et samarbejde mellem den lokale fritidsklub og

idrætsforening om et koordineret fritidstilbud¹⁴. I Århus kører endvidere projektet "Sammen bevæger vi os", som omfatter idrætsstilbud efter skoletid for de 6-9-årige med udgangspunkt i en række SFOer og idrætsforeninger¹⁵. På landsplan er projektet "Børn og Unge i Bevægelse" i fuld gang både på Bornholm og på Fyn, og også disse projekter er under evaluering. Her er det fritidsinstitutionerne, de lokale foreninger og de kommunale forvaltninger, som samarbejder om at fremme den fysiske aktivitet blandt børn¹⁶.

Partnerskaber omkring børns fysiske aktiviteter er dermed et særdeles aktuelt emne, der afprøves på en række forskellige måder landet over. Viden omkring samarbejdets organisering i lokalområderne kan derfor være værdifuldt. Ikke kun for den videre udvikling af de lokale projekter i Århus Kommune, men også for andre områder, der overvejer at etablere nye samarbejdsformer.

1.2 Metoden bag evalueringen

Der er benyttet en række forskellige kilder til denne evaluering. Der er indsamlet skriftligt materiale i form af mødereferater, vedtægter, aktivitetsplaner samt informationer fra såvel projekternes som DGI Fritidssports hjemmeside. Disse kilder har blandt andet bidraget til at skabe overblik over aktiviteterne samt indblik i de formelle strukturer og organisationsformer. Derudover er der foretaget en række kvalitative enkeltinterviews med relevante nøglepersoner ude i lokalområderne. Interviewene har givet yderligere oplysninger om den formelle organisering men har også bidraget med viden om de uformelle strukturer i projekterne, da der blev spurgt ind til opfattelser, erfaringer og visioner hos de enkelte aktører. Samlet bidrager interviewene dermed til at give et dybere indblik i samarbejdsrelationerne i lokalområderne.

Der er i alt foretaget 12 interviews jævnt fordelt på de enkelte lokalområder. Respondenterne inkluderer både de daglige ledere i fritidssporten, ledere fra kommunale institutioner, bestyrelsesmedlemmer og foreningsledere. Alle respondenter blev forud for interviewet orienteret om det overordnede tema for evalueringen, og interviewene blev foretaget i perioden 17. maj – 12. juni 2006. Som udgangspunkt er indholdet i rapporten udtryk for situationen på interviewtidspunktet, men det er forsøgt at følge op på senere væsentlige begivenheder. Af hensyn til respondenternes anonymitet er de enkelte lokalområder ikke navngivet i rapporten.

Det blev valgt at benytte semi-strukturerede interviews, hvor der er udarbejdet en interviewguide med en række udvalgte temaer, men hvor spørgsmålenes formulering og rækkefølge varierede alt efter, hvordan interviewet udviklede sig¹⁷. Derudover blev det tilstræbt at stille forholdsvis åbne spørgsmål, som gav respondenterne mulighed for at komme på banen med det, der netop optog dem. De fælles temaer, som modsvarer rapportens fokusområder, sikrer samtidigt, at interviewene er sammenlignelige på tværs af projekterne.

Evalueringsrapporten er opbygget som følger: I det følgende vil projekterne i fire lokalområder blive beskrevet med udgangspunkt i de nævnte temaer. Herefter vil der være en tværgående analyse, som vil samle op på de tendenser, der er fundet i lokalområderne. Afslutningsvist vil der være en opsamling af, hvilke potentialer og barrierer, der kan ses indtil videre, samt hvordan disse foreløbige erfaringer kan bidrage til den videre udvikling af projektet.

En række personer har bidraget til tilblivelsen af denne rapport. Projektleder Else Najbjerg fra DGI har været en stor hjælp i forbindelse med indsamlingen af skriftligt materiale samt etableringen af kontakt til interviewpersonerne i lokalområderne. Endvidere har der været god sparring med projektets styregruppe undervejs i forløbet. Sidst men ikke mindst har der været god opbakning fra lokalområderne, hvor alle interviewpersoner har bidraget med stor åbenhed og engagement i forbindelse med de gennemførte interviews.

2 Beskrivelse af fritidssporten i fire lokalområder

På nuværende tidspunkt er der som nævnt aktive projekter i tre lokalområder i Århus kommune. I disse tre områder har fritidssportsforeningen været i gang siden august 2005. Disse indgår alle i evalueringen. Derudover er yderligere fem projekter under opstart, hvoraf der er udvalgt én, som belyses i evalueringen. De enkelte områder beskrives separat. Først gives en kort karakteristik af området og fritidssporten, hvorefter beskrivelsen som nævnt vil være koncentreret omkring følgende emner: Aktiviteter, organisering, uformelle strukturer samt fremtidsvisioner for projektet.

2.1 Lokalområde 1

2.1.1 Baggrund og overblik

Lokalområde 1 ligger i udkanten af Århus og har ca. 22.000 indbyggere¹⁸. Der er flere skoler i lokalområdet, men fritidssportens medlemmer kommer primært fra den nærliggende skole. Fritidssporten ligger som en del af området idrætspark, og der er mange grønne arealer i nærheden, som giver gode muligheder for udendørsaktiviteter¹⁹. Området er karakteriseret af et rigt foreningsliv, men der er venteliste i flere afdelinger i den lokale idrætsforening, hvilket blandt andet skyldes meget begrænsede indendørsfaciliteter. I løbet af de næste par år vil der dog blive bygget en hal, hvilket ses som en stor forbedring for såvel fritidssporten som idrætsforeningen som helhed²⁰.

Fritidssporten blev startet på baggrund af stor søgning til området fritidsklub, som ikke havde plads til alle ansøgere. Dette satte lokale tanker i gang, hvor den største lokale fritidsklub og en forældregruppe var centrale aktører:

"Projektet udspringer primært af ventelisteproblematikken [...] Vi er selvfølgelig meget interesserede, i at der er den dækning i området, som der er behov for i forhold til pasningsbehovet for de yngste. De andre dimensioner i forhold til idræt er kommet til efterhånden" (Fritidsklubleder, område 1).

Resultatet blev etableringen af et såkaldt koordineret fritidstilbud, hvor de almindelige klubaktiviteter blev suppleret med alternative aktiviteter. Tilbuddet bestod af tre dage med idrætsaktiviteter og to dage i fritidsklubben pr. uge. På den måde kunne man skabe plads til nogle af de børn, der stod på venteliste²¹. At det netop var idræt, der blev omdrejningspunktet, skyldes primært, at der i forvejen er tale om et meget idrætsaktivt område²². Projektet, der blev støttet af DGI, kørte i skoleåret 2004-2005, og det er i forlængelse af erfaringerne fra dette pilotprojekt, at fritidssportsforeningen blev etableret.

Fritidssporten har i skoleåret 2005-6 plads til 45 børn, men der udvides til 60 pladser fra august 2006²³. Foreningen har åbent alle skolehverdage fra kl. 12 til 16.30. Derudover er der aftenåbent en gang om ugen i samarbejde med fritidsklubben, og også på skolefridage er foreningen sammen med fritidsklubben²⁴. Pt. er den eneste ansatte den daglige leder, men der ansættes yderligere en pædagog fra august 2006. Derudover tager man gerne praktikanter fra

Peter Sabroe Seminariet. I forhold til instruktører benyttes både pædagoger fra fritidsklubben samt eksterne instruktører²⁵.

2.1.2 Aktiviteter

Der er en til to faste aktiviteter pr. dag, hvoraf mindst den ene er en idrætsaktivitet, mens den anden ofte har et kreativt præg. Selvom der er tale om en idrætsforening, lægges der også vægt på både det sociale og det kreative. Aktiviteterne varierer over tid, og der fastlægges en ny aktivitetsplan hvert kvartal. Der er forholdsvis faste rammer i forhold til aktiviteterne. Børnene melder sig på aktiviteterne for et kvartal ad gangen, og hvis man ikke ønsker at deltage, skal man gå hjem, når aktiviteterne starter. En gang om ugen er der madklub sammen med fritidsklubben, og af og til arrangeres der ture ud af huset til stævner og lignende. I foreningens virkeplan er den pædagogiske idrætspraksis i fritidssporten udførligt beskrevet^{iv}. Der arbejdes med et meget bredt idrætsbegreb, hvor det overordnede formål er at give børnene kropsbevidsthed, og der lægges stor vægt på, at aktiviteterne tilpasses målgruppen, så alle kan være med på tværs af forskelligheder²⁶. Der sørges også for, at børnene inddrages i beslutningerne i fritidssporten:

"Når der skal laves nye aktiviteter, så har vi et børnemøde, hvor jeg spørger: 'Hvad kunne I tænke Jer?' Så sammensætter jeg, hvad de kunne tænke sig, og hvad det er muligt at få instruktører i [...] Og jeg prøver at sparke lidt til dem ved at putte noget nyt på, som de ikke kender. På den måde bliver de selv en del af det" (Daglig leder, område 1).

I forlængelse af dette afholdes der kvartalsmøder, hvor forældrene inviteres, og børnene selv fortæller om, hvad de har lavet i det forløbne kvartal:

"De arrangementer foregår på den måde, at jeg bare lige byder velkommen. Det vigtige er, at det er børnenes arrangement, og det er børnene, der siger noget" (Daglig leder, område 1).

Det er blandt andet dette aspekt, der ifølge den daglige leder gør det muligt at fange nogle af de børn, der ikke er så aktive²⁷. Derudover lægges der stor vægt på, at børnene er med til at forme kulturen i fritidssporten, så det bliver et sted, hvor de har lyst til at være:

"Jeg har lagt meget vægt på, at det her det er deres klub. Det er ikke min klub, hvor de kommer. Det er deres klub, og jeg er her så" (Daglig leder, område 1).

Ifølge den daglige leder kan også kombinationen af idrætsaktiviteter og andre kreative aktiviteter bidrage til at fange flere børn, da den ene aktivitet ofte fører den anden med sig. Dermed kan de kreative aktiviteter bruges som indgang til de mere fysiske aktiviteter. Derudover kan principperne i den pædagogiske idræt i sig selv være med til at øge bevægelsesglæden hos de mindre aktive, da der inddrages en lang række dimensioner i aktiviteterne²⁸.

^{iv} Pædagogisk idræt kan defineres som: "en bevidst idrætslig og pædagogisk faglig anvendelse af elementer fra idræt, leg og bevægelse. Ved at tage udgangspunkt i barnet som en helhed og ved at have fokus på at være kropslig aktiv, arbejder man med at udvikle børnenes kreativitet, handlekompetence, sprog, sociale kompetencer, etik og moral. Formålet med at arbejde med pædagogisk idræt er, at der kan skabes en kultur, hvor læring foregår gennem fysisk aktivitet. Pædagogisk idræt indgår som en integreret del af arbejdet med at løse den pædagogiske opgave, og idræts- og legeaktiviteter indgår både som mål og middel i det pædagogiske arbejde" (Sørensen 2004:8).

2.1.3 Organisering

Den lokale organisering

Fritidssportsforeningen er organiseret som en underafdeling af den lokale idrætsforening men med egen bestyrelse og egne vedtægter. Derudover er der et meget tæt samarbejde mellem fritidssportsforeningen og den største fritidsklub i området. Endelig har den daglige leder etableret kontakter til flere andre aktører i lokalsamfundet. Blandt andet samarbejdes der med den nærliggende skole og SFO.

Den tætteste relation findes mellem fritidssporten og den største fritidsklub, hvor der samarbejdes på en lang række områder. For det første er den daglige leder ansat i fritidsklubben, som lejer hende ud til fritidssporten. På den måde har fritidsklubben det formelle ansvar som arbejdsgiver:

"Der har vi jo påtaget os en masse forpligtelser. Vi har vikarforpligtelser, ferieforpligtelser, og hvis foreningen stopper, har vi pligt til at lønne medarbejderne i tre måneder"(Fritidsklubleder, område 1).

Dermed har fritidsklubben påtaget sig et stort ansvar for fritidssporten. Fritidsklubben har netop fået grønt lys til at fortsætte med denne 'udlejningspraksis', og kommunen vil evaluere på de forskellige projektmodeller efter projektperioden²⁹. Det samme princip benyttes i forhold til praktikanter, hvor det formelt er fritidsklubben, der har en praktikant, men det er den daglige leder i fritidssporten, der fungerer som vejleder. Ansættelses- og lønvilkår er udformet i samarbejdet med BUPL³⁰. I forhold til instruktører lejer fritidssporten pædagoger fra fritidsklubben til nogle af aktiviteterne. På den måde sikres det, at instruktørerne har en pædagogisk baggrund. Ifølge den daglige leder er det desuden en fordel, at der har været nogle gennemgående personer i forløbet³¹.

Som følge af det tætte samarbejde er den daglige leder i fritidssporten med til personalemøder i fritidsklubben, som afholdes en gang ugentligt. Her er der pædagogisk sparring, og derudover bruges personalemøderne til at planlægge samarbejdet omkring børnene og eventuelle fælles arrangementer³². Ifølge den daglige leder fungerer personalemøderne også som et forum, hvor der kan skabes gensidig forståelse:

"Jeg sidder herovre hver torsdag og kan forklare dem, hvad der sker hos os, og de kan spørge ind til det. De er fuldt inde i, hvordan det foregår, og vi informerer hinanden om alt"(Daglig leder, område 1).

Når der kommer en pædagog mere i fritidssporten, vil møderne dog få en lidt anden form:

"Nu hvor de bliver to, får de mere behov for tid til deres planlægning. Så vi lægger om på det, så vi deler personalemødet op. Først tager vi det fælles, og så går vi hver for sig til sidst og tager resten"(Fritidsklubleder, område 1).

Dermed er der lagt op til, at det tætte personalesamarbejde fortsætter, selvom fritidssporten styrkes med en ny medarbejder. De to parter har også et tæt samarbejde omkring børnene. På det overordnede plan deltager den daglige leder i visitationen sammen med klubben, men

også på daglig basis er der et tæt samarbejde. Således kan 4. klasses børnene i fritidsklubben deltage i fritidssportens aktiviteter og omvendt³³. Rent fysisk ligger fritidsklubben meget tæt på fritidssportens lokaler, hvilket muliggør sådanne flydende grænser. Integrationen mellem de to parter udbygges yderligere efter sommerferien, hvor der etableres endnu mere flydende overgange mellem forening og klub³⁴. Således kommer børnene til at kunne være i fritidssporten på tre måder:

- 1) Som medlem af fritidssporten
- 2) Som medlem af fritidsklubben med deltagelse i fritidssportens aktiviteter
- 3) Deltagelse i fritidssportens aktiviteter uden medlemskab

Dette tiltag skyldes, at man gerne vil i kontakt med nogle af de børn, der hverken kommer i fritidssporten eller i fritidsklubben:

"Vi gør det for at fange nogle af dem, som måske kan blive lokket af en aktivitet. Så kan vi komme i kontakt med dem på den måde"(Daglig leder, område 1).

Ud over samarbejdet med klubben er fritidssporten som nævnt organiseret som en underafdeling af den lokale idrætsforening, og den daglige leder er derfor med til foreningens hovedbestyrelsesmøder. Selvom idrætsforeningen ikke er involveret i det daglige arbejde, er der stor tilfredshed med samarbejdet hos begge parter:

"De har taget rigtig godt imod os, og synes det er dejligt, at der er liv heroppe - også når man kommer midt på dagen [...] De synes, det er et godt projekt, og de føler sig ikke truet. De har forstået konceptet om, at vi ikke er en konkurrent men et supplement" (Daglig leder, område 1).

"Det er kun positivt. De folk, der styrer det, har vi kun ros til overs for. De gør et kæmpe stykke arbejde [...] Der kommer nogle nye mennesker og vi kan gå ud og fortælle andre, - jamen vi rummer også fritidssport" (Formand for idrætsforening, område 1).

Idrætsforeningen har dermed været positiv over for projektet gennem hele forløbet men har ikke haft mulighed for at stille instruktører til rådighed, da der i forvejen er kapacitetsproblemer:

"Vi kan ikke komme med andet end vores viden, og derfor var det godt, at de også kom med folk. Ellers var det aldrig blevet til noget"(Formand for idrætsforening, område 1).

Derfor ser idrætsforeningen også sin egen rolle i projektet som begrænset. Heller ikke økonomisk har foreningen noget ansvar over for fritidssporten, da de enkelte afdelinger har deres egen selvstændige økonomi og ikke hæfter for hinanden³⁵. Kapacitetsproblemerne har også gjort, at der ikke har været det store samarbejde omkring aktiviteter:

"Jeg havde en forestilling om, at der skulle være sådan en multiday, hvor de forskellige afdelinger kunne skiftes til at komme, for at se om jeg kunne få ungerne over i dem. Men der er simpelthen ventelister på alt herude, så det har ikke været det store" (Daglig leder, område 1).

Alligevel har der været samarbejde på enkelte områder. Fx er fritidssporten blevet kontaktet af svømmeafdelingen med et tilbud om synkronsvømning³⁶. På trods af manglen på kapacitet er der dermed synlig opbakning til fritidssporten fra idrætsforeningens side. Samarbejdet mellem parterne bærer imidlertid også præg af, at der er stor mangel på indendørs idrætsfaciliteter i

området. Dette problem vil dog blive afhjulpet væsentlig, når den nye hal kommer. I det hele taget ses hallen som løsningen på mange af idrætsforeningens problemer, og den vil formentlig også medføre bedre forhold for fritidssporten:

"Jeg tror da også, at fritidssporten kan rumme væsentlig flere børn, når de får nogle andre faciliteter, end de har i dag, for det er jo heller ikke for godt [...] Hvis de kan komme over i hallen, så er der jo ikke grænser for, hvad de kan lave. Så den hal er alfa og omega for, at vi kan få ordentlige forhold til os alle sammen" (Formand for idrætsforening, område 1).

Fritidssporten har også været med til at samle penge ind til den nye hal, bl.a. gennem et sponsorcykelløb. Derudover har fritidssporten fået en plads i fondsbestyrelsen for den nye hal³⁷.

Af andre institutioner i lokalområdet har fritidssporten samarbejdet med den nærliggende skole og SFO. Den daglige leder skal mødes med SFOen omkring de børn, der kommer til næste år og vil på den måde få de samme informationer, som fritidsklubben ellers ville få. Derudover har der været et samarbejde omkring aktiviteter, hvor SFOen og fritidssporten har lavet rollespil sammen³⁸. I forhold til skolen har fritidssporten benyttet skolekøkkenet i et kvartal, hvor der var madlavning på programmet. Endelig har den daglige leder 'lånt' idrætstimerne til at introducere nye aktiviteter:

"Så har vi været nede i idrætstimen, og jeg har haft instruktøren med derned, så de kunne prøve det der, inden de skulle melde sig på. Og det er egentlig meningen, at det skal udvides noget mere, så de ved, hvad de bliver budt på" (Daglig leder, område 1).

I forhold til det generelle engagementet i lokalsamfundet vil både den daglige leder og fritidsklublederen gerne udvide fritidssportens rolle i området. Den daglige leder arbejder på en folder, der skal udbrede kendskabet til fritidssporten³⁹, og fritidsklublederen ser den pædagogiske idræt som et vigtigt supplement til udbuddet af idræt i lokalområdet, som gerne skal integreres yderligere i idrætsforeningen:

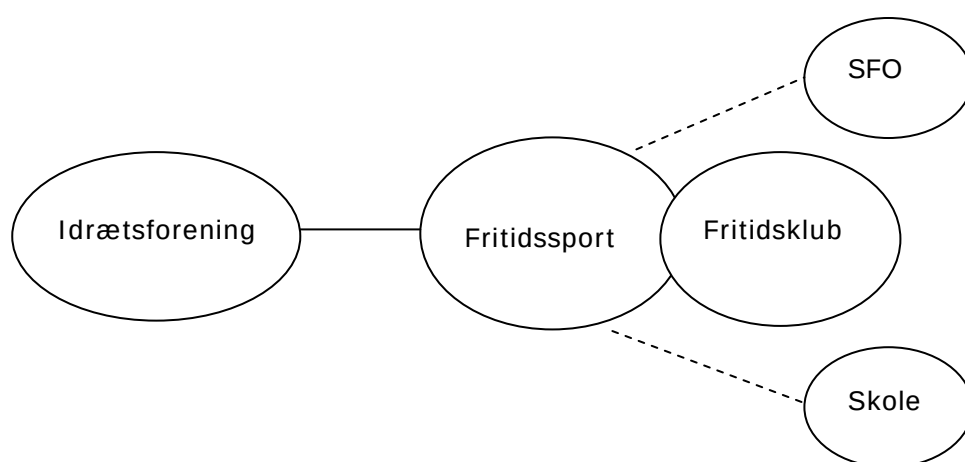
"Det er jo der, vi gerne vil hen efterhånden. Det er der, det også giver fornuft for os i socialpædagogisk sammenhæng. Vi vil gerne kile os ind i forhold til idrætsforeningen og give dem den dimension, at idræt er noget andet end den idræt, hvor man stirrer sig blind på konkurrence" (Fritidsklubleder, område 1).

Argumentet er, at mange børn falder fra foreningsidrætten omkring 12-års alderen, og at pædagogisk idræt kan være med til at give disse børn en større foreningsmæssig tilknytning⁴⁰. Ifølge formanden for idrætsforeningen er fritidssporten allerede synlig i lokalsamfundet og får meget positiv omtale. Dette skyldes ikke mindst foreningens deltagelse i lokale arrangementer. Eksempelvis stod fritidssporten for underholdningen ved den lokale torvedag. Fra idrætsforeningens side er der planer om at øge samarbejdet om den slags lokale arrangementer fremover, efterhånden som parterne lærer hinanden bedre at kende⁴¹.

Samlet er der dermed etableret gode samarbejdsrelationer med flere andre aktører i lokalområdet. Det mest formaliserede samarbejde findes i forhold til fritidsklubben, hvor der også er en fast mødestruktur. Begge parter er så involverede i samarbejdet, at der med rette kan tales om et egentligt partnerskab, som lever op til den opstillede definition. På baggrund

af den ovenstående beskrivelse kan samarbejdet siges at være både struktureret, gensidigt og dialogbaseret, som er nogle af de væsentligste kendetegn ved et partnerskab. Samarbejdet med idrætsforeningen er meget begrænset i forhold til aktiviteter, men fritidssporten er organiseret som en underafdeling, og den daglige leder er med til hovedbestyrelsesmøderne. Derudover har fritidssporten fået en plads i fondsbestyrelsen for den nye hal. Idrætsforeningens begrænsede rolle i hverdagen gør dog, at medlemmerne i fritidssportens bestyrelse er de eneste, der reelt udfører frivilligt arbejde, da alle andre er lønnede. Endelig er der et mere uformelt men godt samarbejde med den nærliggende skole og SFO. Dette samarbejde foregår mere på ad hoc basis, og der er ingen faste mødestrukturer⁴². Samlet kan organiseringen i lokalområde 1 illustreres med følgende figur:

Figur 1: Den lokale organisering i område 1

Den interne organisering

Den interne organisering af fritidssporten i område 1 bygger på en række klare målsætninger, som fremgår både af foreningens vedtægter og virkeplan. Formålet er *"at skabe dækkende fritidsaktiviteter på alle hverdage efter skoletid for børn og unge i området med udgangspunkt i aldersgruppen 4. til 7. klasse. At fremme bredden af idrætstilbud og at fremme de unges tilknytning til foreningsliv i overgangen mellem skole og fritid"* (Fritidssportens vedtægter, område 1).

I virkeplanen tilføjes yderligere, at foreningens formål er at fastholde børnenes tilknytning til idrætsaktiviteter og at udvide deres idrætslige horisont ved at tilbyde dem idrætsgrene, som de ikke ville opsøge af sig selv⁴³. Virkeplanen er tilgængelig på fritidssportens hjemmeside og er udarbejdet af den daglige leder men er kommenteret af både bestyrelsen og lederen af fritidsklubben⁴⁴. Planen kan derfor ses som et udtryk for parternes fælles mål med fritidssporten. Ud over at præsentere de overordnede informationer om foreningen fungerer hjemmesiden også som kommunikationsredskab til forældrene om aktiviteter og andre praktiske forhold⁴⁵. Samlet må der derfor siges at være en høj grad af skriftlighed i fritidssportens interne organisering.

Fritidssportens bestyrelse består af forældre til børn, der er medlem af foreningen. For at sikre kontinuiteten vælges to af bestyrelsens medlemmer for to år, mens resten vælges for et år⁴⁶. Ud over generalforsamlingen afholdes der fire bestyrelsesmøder om året. Ifølge den daglige leder har bestyrelsen taget rigtig godt fra i det første projektår, og der er også gode erfaringer med at inddrage forældre til andre arrangementer, selvom interessen dog er dalet lidt siden opstarten:

"Men når jeg har sagt til forældrene: 'Kom og se hvad vi har lavet', eller når vi skulle bruge nogen til at hjælpe, fx til cykelløb eller kagebagning, så har de været der. Så på den måde har vi rigtig gode erfaringer" (Daglig leder, område 1).

Med hensyn til den økonomiske organisering lejer fritidssporten sig ind i lokaler ved områdets idrætsanlæg for 50 kr. pr. dag, som betales til Fritids- og kulturforvaltningen. Kontingentet for fritidssporten følger kontingentet i fritidsklubben og betales kvartalsvis. Fritidssporten har derudover økonomiske relationer med fritidsklubben, som primært kommer til udtryk gennem personalets ansættelsesforhold samt udlejningen af pædagoger til fritidssportens aktiviteter⁴⁷.

2.1.4 Uformelle strukturer

Ud over den formelle organisering er det også interessant at belyse den mere uformelle del af projekterne i lokalområdet. De kvalitative interviews har blandt andet givet mulighed for at spørge ind til interviewpersonernes opfattelser af projektførelsen, projektets styrker og svagheder samt deres motivation og engagement i projektet.

Projektførelsen

Overordnet har der været stor enighed mellem parterne i samarbejdet om, hvordan projektet skal køre, og kommunikationen har fungeret godt⁴⁸. Denne positive opfattelse af projektførelsen afspejles i interviewpersonernes svar på, hvorvidt de er stødt på problemer i løbet af projektperioden:

"Når der kommer en sten, så prøver man at vige udenom den på en eller anden måde, - så der har ikke været noget, hvor jeg virkelig har tænkt, at det er noget skidt. Der er jo nogle ting, der ikke kan lade sig gøre, men så må man gøre noget andet" (Daglig leder, område 1).

"Vi er faktisk ved at være på plads efterhånden. Det bliver mere og mere en selvkørende forening, det er jo det, der er dejligt. Nu når [den daglige leder] har fået en partner, som også vil noget med det, så bliver det rigtig godt [...] Samarbejdet bliver bedre, jo stærkere de står" (Fritidsklubleder, område 1).

"Jeg har ikke hørt nogen som helst i nogen sammenhæng, der har været negativ over for projektet. Hvis det stod til os, kunne man jo godt udvide [...] Det har jo ikke krævet nogen ressourcer af foreningen overhovedet" (Formand for idrætsforening, område 1).

Således er ingen af de interviewede personer stødt på de helt store problemer i løbet af projektperioden. Dog var der på et tidspunkt ved at brede sig en stemning blandt personalet i fritidsklubben om, at fritidssporten var en konkurrent, men det blev løst gennem diskussioner på personalemøderne⁴⁹. Ifølge den daglige leder har det været positivt for projektet og for samarbejdet, at fritidsklubben selv har været med til at skabe projektet:

"Vi kommer ikke lige pludselig som en eller anden satellit, der dukker op og tager nogle børn [...] Klubben har i mange år haft mange på venteliste, og man har ledt efter en løsning. Her kom løsningen så" (Daglig leder, område 1).

På trods af den interne enighed om projektet, så har klublederen dog oplevet, at der blandt andre klubber i kommunen har været skepsis over for projektet. I de eksterne samarbejdsfora klubben indgår i, har man diskuteret meget, hvorvidt det er det rigtige at gøre. Mange frygter, at det er en discountløsning, som i sidste ende vil koste arbejdspladser i fritidsklubberne⁵⁰. Fra fritidsklubbens side understreges det over for de andre klubber, at intentionen ikke er, at modellen skal overføres til andre områder:

"Vi har gjort meget ud af at understrege, at vi gør noget her, som er fornuftig for os. Der har været en tendens til, at hvis noget lykkes ét sted, så vil man overføre det til alle andre. Det er ikke det, der er intentionen [...] Og området her er unikt på den demografi og den kultur, der er her" (Fritidsklubleder, område 1).

Fritidsklublederen understreger dermed, at lokalområder er forskellige, og at denne forskellighed kan have stor betydning for, hvilken samarbejdsmodel det er muligt at etablere. Område 1 er specielt både på grund af demografien og idrætskulturen men også på grund af den store mangel på fritidspladser. Samlet har der dog kun været få problemer i fritidssportens første projektår. Derimod har både den daglige leder og fritidsklublederen oplevet flere positive uventede konsekvenser af projektet:

"Jeg er positivt overrasket over, at vi har kunnet holde medlemstallet, at vi bliver taget så godt imod, og at vi får plads" (Daglig leder, område 1).

"Pædagogisk idræt er kommet meget som en overraskelse. Det er en anden dimension, som jeg synes, vi lærer noget af. Jeg har i hvert fald lært noget [...] Derudover har vi jo også et stort udbytte af, at de gør et godt stykke arbejde. Som det er nu, kommer mange af de børn, de har nu, over til os bagefter" (Fritidsklubleder, område 1).

For den daglige leder har modtagelsen i lokalsamfundet været positiv, hvormed der hentydes til, at fritidssporten har fået en plads i fondsbestyrelsen for den nye hal, og at foreningen i det hele taget inddrages i lokale arrangementer som fx den omtalte torvedag⁵¹. Fritidsklublederen ser kendskabet til dimensionerne i den pædagogiske idræt som en positiv konsekvens af projektet.

Styrker og svagheder

I interviewene blev der spurgt ind til, hvad der opleves som styrker og svagheder ved projektet. Som det ses nedenstående, er det ret forskellige forhold, der nævnes af interviewpersonerne:

"Styrken ser jeg helt klart i, at børnene lærer, hvad et fællesskab er [...] Vi kan tilbyde noget, som andre ikke kan tilbyde. Uden at forklejne idrætsforeninger, så mangler der noget pædagogik i det, når man har med børn at gøre – der mangler noget kvalitet. Her er det kvalificerede folk, der kommer ind" (Daglig leder, område 1).

"Deres store styrke er, at de rammer ind i en målgruppe, som ellers er overladt til sig selv. Jeg synes også det er vigtigt, at børnene i dag får en form for tilknytning til en forening [...] Jeg gad da godt, at man kunne opdrage børn til at tage del i foreningslivet" (Formand for idrætsforening, område 1).

Fritidsklublederen ser projektets styrker og svagheder som to sider af samme sag:

"Man skal jo bevise, at det skal være bæredygtigt i sig selv, når det tilskud forsvinder. Det skal jo fungere på lige fod med andre tilbud. Hurdlen er, at projektet ikke kan bære fuldtidsansatte" (Fritidsklubleder, område 1).

Dermed nævnes både fællesskabet, kvaliteten og foreningstilknytningen som styrker ved projektet. Derudover ser fritidsklublederen den fremtidige lokale bæredygtighed som en styrke, men også som en udfordring på grund af de snævre økonomiske rammer. Hos den daglige leder nævnes den begrænsede voksenkontakt som en svaghed, der dog også kan medføre fordele, da det potentielt kan fremme fællesskabet mellem børnene⁵². Fra idrætsforeningens side nævnes det som en mulig svaghed, at der er mindre kontinuitet i fritidssporten end i andre idrætsforeninger på grund af de skiftende bestyrelser⁵³. Interviewpersonernes opfattelser af projektets svagheder er således ret forskellige.

Motivation og engagement

I forhold til interviewpersonernes motivation er de afgørende faktorer overordnet set idrætten, fællesskabstanken og foreningslivet, der er de afgørende faktorer:

"Det motiverer mig, i og med at idræt rummer så mange ting, og det gør det så nemt at arbejde med pædagogisk [...] Som barn er man lidt fastlåst i forhold til, hvad man kan gå til i området. Så det med, at jeg får mulighed for at åbne øjnene på de her børn, det er enormt spændende. Det at jeg kan få lov til at hjælpe dem med at skabe den kultur og det fællesskab, de gerne vil have" (Daglig leder, område 1).

"Jeg har stadigvæk en forhåbning om, at vi kan tilføre idrætsforeningen et større socialpædagogisk ansvar, også fordi det ligger i handleplanerne^v [...] Man kan jo lave en forening for alt, og det er en sund del af det samfund og det demokrati, vi lever i, at der er den slags muligheder" (Fritidsklubleder, område 1).

"Hvis de kan komme ind og snuse lidt til det, så bliver de også nemmere en del af foreningslivet [...] På den måde vil vi jo gerne være en del af lokalsamfundet, som man er ude på landet, hvor alle er en del af en klub. Så på den måde håber vi at tilføre lokalsamfundet et eller andet" (Formand for idrætsforeningen, område 1).

Citaterne udtrykker, at der blandt interviewpersonerne er en overordnet forestilling om at foreningsliv og fællesskab kan bidrage positivt til lokalsamfundet. Derudover motiveres den daglige leder af idrætten som pædagogisk redskab.

Projektets påvirkning

På det personlige plan har både den daglige leder og fritidsklublederen oplevet, at projektet har påvirket dem på forskellig vis:

"I og med, at der ikke er nok timer i det, kan hverdagen godt blive lidt stresset. Jeg føler ikke, at jeg kan nå alle de ting, jeg skal nå, så jeg har aldrig rigtig fri [...] Rigtig meget drejer sig om det her, men det gør det også, fordi det er det, jeg gerne vil" (Daglig leder, område 1).

^v 19 handlinger, der skal medvirke til implementeringen af "Styrkelse af indsatsen overfor udsatte børn og unge i Århus kommune", som blev vedtaget af byrådet 26. september 2001.

"Det har taget en masse tid. Nu har [den daglige leder] så taget over – efterhånden helt - og det kan jeg da mærke på mine kolleger, at det er en stor hjælp. Der er jeg i hvert fald kommet af med noget, som har fyldt rigtig meget" (Fritidsklubleder, område 1).

"Jeg starter ud med noget, der ligner mit drømmejob, og det har jo været et kæmpe plus for mig, at jeg kan få lov til at sætte mit præg på det. Så personligt har det været en stor succes [...]Det har også gjort, at min faglige profil har fået et enormt løft. Jeg får jo en masse med mig" (Daglig leder, område 1).

"Det kendetegner hele projektet, at det er en læreproces, hvor man så finder ud af, hvordan man opererer i feltet mellem det kommunale og foreningslivet"(Fritidsklubleder, område 1).

Som de ovenstående citater illustrerer, har projektet først og fremmest været meget tidskrævende - særligt i opstartsfasen. Derudover har begge parter lært af projektet på såvel det faglige som det organisatoriske plan.

2.1.5 Fremtidsvisioner

Det sidste tema, der skal belyses, er interviewpersonernes syn på fritidssportens fremtid efter projektperiodens udløb. Som det ses af nedenstående citater, er der store visioner for udviklingen af fritidssporten. Det afspejler sig blandt andet i ønskerne om at udvide projektet til at omfatte flere børn i lokalområdet:

"Vi indtager den nye hal om eftermiddagen, og om formiddagen udvider vi med børnehaven [...] Jeg kunne godt tænke mig, at vi udbredte det her, så det bliver for børn i området og ikke kun for 4.-7. klasse. Jeg vil gerne have fat i dem tidligere, så vi kan opflaske dem med den kultur, som vi gerne vil have. Så jeg ser, at vi bliver en etableret afdeling i idrætsforeningen, som kommer til at præge lokalområdet" (Daglig leder, område 1).

"Det skal fortsætte, og det skal da også gerne udbygges [...] Måske kunne man udvide til flere årgange. Når vi får bedre faciliteter kunne man måske også introducere børnene til de enkelte idrætter i foreningen" (Formand for idrætsforening, område 1).

"Jeg tror det fortsætter - også fordi de to personer har store ambitioner i forhold til projektet. Derudover er der tale om et betalingsstærkt område. De vil gerne betale det, det koster" (Fritidsklubleder, område 1).

Citaterne afspejler generelt interviewpersonernes intentioner og forhåbninger om, at fritidssporten i fremtiden vil komme til at spille en endnu større rolle i lokalsamfundet. Samtidig indikerer visionerne også, at fritidssporten ser sig selv som en central del af lokalområdets bevægelseskultur. Der peges dog også på en række barrierer i forhold til fremtiden:

"Der er mange barrierer, og der er meget politik i det. Venstre er glad for private initiativer, mens Socialdemokratiet er mere tilhænger af, at opgaverne skal løses kommunalt. Der kører nogle sjove spil, men det er jo også det spillerum, vi har. Der kan både være fordele og ulemper" (Fritidsklubleder, område 1).

"Økonomien kan blive et problem, men så må man gå ind og sige, om de vil betale noget mere for det. Men i en eller anden form skal det nok fortsætte. Men pengene kommer til at afgøre det. Nu er vi to pædagoger, og det løber kun lige rundt med de 60 pladser, vi har fået tildelt. Det er mange penge, der skal hentes et andet sted" (Daglig leder, område 1).

Dermed er det først og fremmest politiske og økonomiske forhold, der ses som afgørende for fritidssportens fremtid.

2.1.6 Opsamling

Samlet må den foreløbige konklusion være, at fritidssporten i område 1 er godt integreret i lokalsamfundet via gode samarbejdsrelationer med andre lokale aktører. Der er et tæt samarbejde med fritidsklubben og et løst forhold med den nærliggende skole og SFO. Der har ikke været de helt store problemer undervejs i projektforløbet, og der er et stort engagement fra de involverede personer, som ud over idrætten motiveres af muligheden for at fremme børnenes deltagelse i fællesskab og foreningsliv. Der er generelt et positivt syn på fremtiden, hvor man håber at kunne udvide fritidssporten til at omfatte flere årgange og dermed manifestere fritidssportens lokale forankring yderligere. Det erkendes dog, at fremtiden afhænger af både politiske og økonomiske forhold.

2.2 Lokalområde 2

2.2.1 Baggrund og overblik

Lokalområde 2 er en forstad til Århus med knap 10.000 indbyggere. Området har et rigt foreningsliv, fritidssporten ligger tæt på mange idrætsfaciliteter, og der er gode udendørsområder. Med hensyn til kommunale institutioner er der tre folkeskoler samt to fritidshjem og en fritidsklub i området. Den ene af de tre folkeskoler er nærmeste nabo til fritidssporten, der lejer sig ind i den lokale svømmeafdelings lokaler⁵⁴.

Initiativet til et alternativt idrætsstilbud i lokalområde 2 blev oprindeligt taget af det lokale Fællesråd^{vi}, hvorefter det er videreført af repræsentanter fra den lokale idrætsforening. Udgangspunktet var et ønske om at få mere liv idrætsforeningen og i byen som helhed. Man har arbejdet med idéen i flere år, men det var først, da DGIs projekt blev sat i gang, at det blev økonomisk muligt. Idrætsforeningen var især inspireret af en ekskursion til Boldklubben Skjold^{vii}, som driver flere idrætsfritidsklubber i København⁵⁵.

Fritidssporten henvender sig til børn i 4.-7. klasse og har åbent mandag til torsdag fra kl. 12 til 16 og fredag fra kl. 12 til 15.30. Der er to ansatte i foreningen: En daglig leder med pædagogisk og idrætslig baggrund samt en ufaglært med idrætslig baggrund⁵⁶. I det første år fik fritidssporten tildelt 40 puljepladser, og dette antal er steget til 50 for det næste skoleår^{viii}. Der er tilmeldt 34 nye medlemmer til august 2006, og ca. 16 af de nuværende medlemmer ønsker at fortsætte⁵⁷. Dermed er der en relativ stor udskiftning i fritidssportens medlemmer.

2.2.2 Aktiviteter

I fritidssporten er der mindst en times aktivitet hver dag, som foregår mellem kl. 14 og 15. Stort set alle aktiviteter er baseret på idræt, leg og bevægelse, men der suppleres også med alternative aktiviteter som fx bagning og perler. Der er forskellige temaer, som kører månedsvis. I årets løb har der blandt andet været kampsport, ketsjersport, fitness og sundhed samt rullende aktiviteter på programmet. Ind imellem arrangeres der aktiviteter uden for foreningens normale åbningstid som fx biografture og lignende⁵⁸. Som medlemmer af fritidssporten kan børnene deltage i alle de aktiviteter, der udbydes, og der er ingen tilmelding. Ønsker man ikke at deltage i dagens aktivitet, skal man gå hjem, når den starter.

I forhold til rummeligheden i idrætsaktiviteterne, lægges der vægt på, at børnene prøver mange forskellige former for idræt og bevægelse, så de opdager deres styrker på forskellige områder:

^{vi} Fællesrådet er en sammenslutning af foreninger, beboergrupper, institutioner, skoler, råd mv. i lokalområdet.

^{vii} Se Ibsen og Habermann 2005b:49ff for en nærmere beskrivelse af Boldklubben Skjold.

^{viii} Hver puljeplads udløser som nævnt 4367 kr. i støtte, hvilket svarer til 1/3 af en almindelig fritidsklubplads.

"Mange af vores medlemmer har fundet ud af, at de ikke nødvendigvis er gode til alt, men de har fundet mange idrætter, de har været gode til og har på den måde fået succesoplevelser". (Daglig leder, område 2).

Det forsøges at integrere pædagogisk idræt^{ix} i de forskellige aktiviteter. Den daglige leder oplever dog, at det kan være svært i praksis, da børnene fx ofte hellere vil spille almindelig håndbold frem for håndbold efter pædagogiske regler. Dette ses eksempelvis i programmet for marts måned, hvor børnene selv skulle vælge aktiviteterne, og hvor de helt traditionelle sportsgrene kom på programmet⁵⁹. Der efterlyses derfor mere erfaringsudveksling i forhold til den praktiske udøvelse af pædagogisk idræt i hverdagen⁶⁰. Som et særligt initiativ har den daglige leder netop fået bevilliget 200.000 kr. fra social- og kulturministeriets fællespulje til idrætsprojekter for overvægtige børn⁶¹. Dermed vil der i det næste skoleår blive gjort en særlig indsats på dette område.

2.2.3 Organisering

Den lokale organisering

Fritidssporten er organiseret som en forening udsprunget af den lokale idrætsforening, men er dog ikke medlem af hovedforeningen. Idrætsforeningen var meget engageret i projektet i opstartsfasen, men af økonomiske årsager ønskede de andre underafdelinger ikke, at fritidssporten blev optaget i foreningen. De enkelte underafdelinger hæfter for hinandens økonomi, og derfor fandt man det for risikabelt at optage fritidssporten. Siden etableringen har idrætsforeningen dermed spillet en meget begrænset rolle, og fritidssporten er organiseret som en selvstændig forening. Fritidssporten er dog med til idrætsforeningens hovedbestyrelsesmøder og ønsker på sigt at blive en afdeling af idrætsforeningen på lige fod med de andre afdelinger. Den daglige leder har netop sendt en ny ansøgning til idrætsforeningen om optagelse⁶². Med hensyn til de ansættelsesmæssige forhold er fritidssportens personale ansat i selve fritidssportsforeningen på BUPL-overenskomst⁶³.

I forhold til de kommunale institutioner er der pt. ikke etableret noget samarbejde med hverken fritidshjem, fritidsklub eller SFOer i lokalområdet:

"Som det er nu, er samarbejdet med de andre institutioner ikke eksisterende" (Daglig leder, område 2).

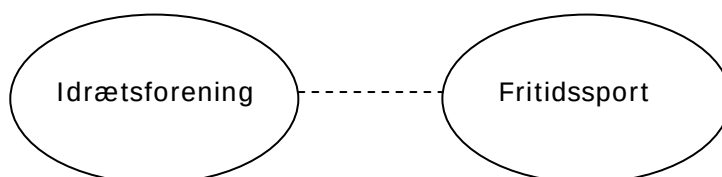
Institutionerne deltog i projektets opstartsfase, men som det vil blive uddybet senere, bevirkede en række konflikter, at et egentligt samarbejde aldrig blev etableret. Siden har kommunikationen mellem institutionerne og foreningen været meget begrænset, men der har dog været enkelte møder. Den ene af områdets SFOer, som også er nærmeste nabo, har dog vist stor interesse for et samarbejde, men på grund af diverse opstartsproblemer har der fra fritidssportens side ikke været overskud til at få dette samarbejde op at stå:

^{ix} Pædagogisk idræt kan udøves ved at tilføje nye regler og principper til de traditionelle idrætter, så de bliver mindre konkurrenceprægede og mere rummelige. Se definition af pædagogisk idræt s. 8.

"SFOen har været interesseret i at samarbejde, men vi har ikke lige haft overskud til at påbegynde det endnu. Men det er noget, vi vil tage fat på næste år" (Daglig leder, område 2).

Fra fritidssportens side vil man arbejde for, at der kommer et samarbejde med de kommunale institutioner op at stå i løbet af det næste projektår – både med SFOen og de øvrige klubber i området⁶⁴. Det manglende samarbejde kombineret med en dårlig økonomi har haft som konsekvens, at den daglige leder står for stort set alle opgaver i fritidssporten⁶⁵. Derfor er den eneste eksterne mødeaktivitet den daglige leders deltagelse i idrætsforeningens hovedbestyrelsesmøder samt i diverse møder med DGI⁶⁶. Fritidssportens lokale organisering bærer således præg af, at der ikke er etableret nogen tætte bånd til andre aktører i lokalsamfundet. Organiseringen i lokalsamfundet kan derfor illustreres som i nedenstående figur.

Figur 2: Den lokale organisering i område 2

Der er bånd mellem idrætsforeningen og fritidssporten som følge af idrætsforeningens rolle i opstartsfasen og samarbejdet med svømmeafdelingen i forhold til lokaler. Derudover deltager den daglige leder i idrætsforeningens hovedbestyrelsesmøder. Idrætsforeningens rolle er dog så begrænset, at det eneste reelle element af frivilligt arbejde i projektet findes i fritidssportens bestyrelse. I forhold til de kommunale institutioner er der ikke etableret noget samarbejde endnu. Dog er fritidssportens mål for det kommende år både at blive optaget i idrætsforeningen samt at etablere et samarbejde med de kommunale institutioner.

Den interne organisering

Foreningens overordnede formål står nedskrevet i foreningens vedtægter: *"Foreningens formål er i samarbejde med idrætsforeningen at etablere og drive et fritidstilbud med idræt i centrum for børn og unge"* (Fritidssportens vedtægter, område 2). Det er således idrætten, der er det overordnede omdrejningspunkt, hvilket også afspejler sig i bestyrelsesformandens syn på projektets formål:

"Det, vi ser som kernen, er, at de bliver bekendt med flere forskellige idrætsgrene i løbet af året. Det er en af de måder fritidssporten skal skille sig ud fra de andre tilbud på. Det er ikke sådan, at vi har sagt, det skal være et decideret pasningstilbud. Men det er jo et delelement af det" (Bestyrelsesformand, område 2).

Igen er det idrætten, der er det centrale, mens pasningselementet ikke ses som et mål i sig selv, men mere som en sidegevinst. Foreningens formål er dog meget overordnet, og der er enighed om, at det kunne være godt at få formuleret nogle mere konkrete visioner og succeskriterier for fritidssporten⁶⁷. Den daglige leder vil sammen med den nye bestyrelse

arbejde for, at der internt bliver udviklet nogle mere klare og detaljerede visioner. Derimod savnes nogle mere overordnede politiske målsætninger for projektet, som eksempelvis succeskriterier for, hvorvidt projektet kan fortsætte efter projektperiodens udløb⁶⁸.

Bestyrelsen i fritidssporten består af fem medlemmer, som alle vælges for et år ad gangen^x. Derfor vil der typisk blive dannet en helt ny bestyrelse en gang årligt. Der er dog et af de nuværende bestyrelsesmedlemmer, der fortsætter til næste år, hvilket sikrer en vis kontinuitet. Ifølge bestyrelsesformanden er det imidlertid naturligt, at bestyrelsen skiftes ud, da der er en stor udskiftning blandt børnene:

"Der er en stor gruppe af børn, der hopper ud, og det er lidt underligt at sidde der og repræsentere nogen, der ikke er der til hverdag" (Bestyrelsesformand, område 2).

Dermed er det vanskeligt at sikre kontinuiteten i bestyrelsen, hvis den skal bestå af forældre med børn i fritidssporten. Bestyrelsen har haft møde cirka hver sjette uge, og ud over at fungere som bindeled mellem forældrene og de ansatte, har bestyrelsen især brugt tid på at udrede de opstartsproblemer, der har været. Der har været fokus på det lokale projekt, og der har ikke været tid og overskud til at deltage i fælles arrangementer med de andre projekter⁶⁹.

I forhold til involveringen af frivillige har fritidssporten gode erfaringer med at inddrage forældrene, når der er brug for hjælp til fx madlavning eller kørsel:

"Det har vi gode erfaringer med. Når vi holder noget ud over det ordinære, så vil forældrene gerne hjælpe [...] Små ad hoc opgaver det vil de gerne med til, men at binde sig til større opgaver som fx bestyrelsen, det har været sværere" (Daglig leder, område 2).

Som citatet også illustrerer, kan det derimod være mere vanskeligt at engagere frivillige til bestyrelsesarbejdet⁷⁰. Der var dog ingen problemer med at finde frivillige til bestyrelsen for næste skoleår⁷¹.

Med hensyn til den økonomiske organisering har der været en del problemer med at få økonomien til at løbe rundt i det første projektår. På grund af udgifter til etablering og indkøb af redskaber var der for få ressourcer i opstartsfasen. Fritidssporten lånte derfor et beløb af idrætsforeningen til etableringsudgifter, da de 5000 kr. fra DGI ikke slog til. Ud over dette lån fra idrætsforeningen er der ikke noget økonomisk samarbejde med andre parter. Dog betales der husleje til svømmeafdelingen på månedlig basis. Kontingentet til fritidssporten ligger pt. på 600 kr. i måneden, men stiger til 700 kr. fra næste skoleår for at få økonomien til at løbe bedre rundt⁷². Derudover har det undervejs været nødvendigt at skære ned på aktiviteterne, den daglige leder har overtaget rengøringen af lokalerne og arbejder generelt mange flere timer, end hun får løn for. Denne situation er ikke nødvendigvis holdbar i længden:

"Det gør jeg selvfølgelig gerne i et vist stykke tid, men det er ikke noget, jeg kan blive ved med" (Daglig leder, område 2).

^x Midt i arbejdet med evalueringsrapporten blev der dannet en ny bestyrelse. Da evalueringen primært omhandler det første projektår, er det valgt at interviewe den afdgående formand. Det skal også nævnes, at bestyrelsesformanden først blev valgt ind i bestyrelsen i efteråret 2005, og således ikke var med i etableringsfasen.

Endelig har den daglige leder har taget initiativ til at søge forskellige former for ekstern finansiering, hvilket har resulteret i en del sponsorkroner. I følge bestyrelsesformanden er problemet dog, at sådanne ansøgninger er meget tidskrævende, og at budgettet ikke burde være baseret på denne form for ekstern finansiering:

"Efter min mening har man lagt for meget vægt på sponsorphansiering [...] Skal man bruge ressourcerne på aktiviteter – og det mener jeg er den primære aktivitet - eller på at søge sponsorkroner? Projektet bærer præg af, at budgettet har været lidt for skrabt i første omgang" (Bestyrelsesformand, område 2).

Samlet set har der dermed været en del økonomiske vanskeligheder forbundet med opstarten af fritidssporten i lokalområde 2. Situationen er dog forbedret som følge af diverse nedskæringer.

2.2.4 Uformelle strukturer

Projektforløbet

Fritidssporten har gennemlevet en række problemer i løbet af det første projektår. Ifølge den daglige leder bunder mange af problemerne i, at der stadig ikke er klarhed over organiseringen og fritidssportens status. Fritidssporten er en forening, men den tildeles puljepladser og skal have overenskomstansat personale. Denne mellemstatus giver ifølge den daglige leder en række problemer, da der hele tiden skal laves særaftaler, som ikke er holdbare i længden:

"Det store problem er, at der har været så mange problemer hele tiden. Hver gang man lige har fået løst et eller andet problem, er der kommet et nyt" (Daglig leder, område 2).

Den tid, der er gået med at løse problemer med organiseringen, er gået fra børnene, hvilket er problematisk, da der ikke i forvejen har været for mange ressourcer. En stor udskiftning af det daglige personale har også bidraget til at vanskeliggøre arbejdet. Ud over den daglige leder har der været fire forskellige ansatte på et år, hvilket formentlig skyldes det dårlige arbejdsmiljø som følge af de mange opstartsproblemer. Ifølge den daglige leder er en yderligere stressfaktor følelsen af, at fritidssporten er uønsket, hvilket konkret kommer til udtryk ved det manglende samarbejde med de kommunale institutioner⁷³.

Dette manglende samarbejde har derfor spillet en stor rolle i projektforløbet. Det var uoverensstemmelser i opstartsfasen, der gjorde, at samarbejdet ikke blev etableret, selvom institutionerne var med til de indledende møder. Det skal understreges, at denne rapport ikke søger at placere ansvaret for det manglende samarbejde. Ud fra interviewene kan det blot konstateres, at en række forhold kan have spillet ind på konflikten. Ifølge bestyrelsesformanden kan en af forklaringerne være, at etableringen af fritidssporten gik for stærkt:

"Man havde så travlt med at få etableret fritidssporten, at man kom til at træde andre over tæerne" (Bestyrelsesformand, område 2).

Derudover nævner både den daglige leder og fritidsklublederen, at konkurrence om børnene i lokalområdet, kan være en af årsagerne til, at samarbejdet ikke er kommet op at stå:

"Der har været for meget konkurrence omkring børnene, fordi der er mange fritidsklubpladser. Der manglede pladser i starten, men der har været større behov i andre lokalområder" (Daglig leder, område 2).

"Det undrer os helt vildt, at man placerer 50 pladser i et lokalområde, hvor der er 14 børn på venteliste" (Fritidsklubleder, område 2).

Det særlige ved lokalområdet er dermed, at der ikke har været den samme mangel på fritidsklubpladser, som der har været mange andre steder i kommunen. Dette medførte usikkerhed og frustrationer i institutionerne, som ifølge fritidsklublederen blev yderligere forstærket af, at fritidssporten i opstarten kaldte sig selv for en idrætsfritidsklub. Ifølge fritidsklublederen resulterede dette i, at personalet i institutionerne blev usikre på eventuelle personalemæssige konsekvenser af fritidssporten, og også fagpolitiske diskussioner kom i spil⁷⁴. Institutionernes bekymringer kommer tydeligt til udtryk i nedenstående citat:

"Man skal jo ikke være den store bankmand for at regne ud, at det er nogle billige pladser. Derfor er jeg selvfølgelig nervøs for, at politikerne siger, jamen det går jo fint derude - vi laver hele baduljen om til det" (Fritidsklubleder, område 2).

Derudover er der en generel bekymring for, at fritidstilbuddene ender med at blive delt op i et A og et B-hold. Fritidssporten kan ikke tage børn ind med friplads, mens en tredjedel af børnene i fritidsklubben har en friplads⁷⁵.

Således er der flere forhold, der kan have været medvirkende til, at samarbejdet mellem fritidssporten og de kommunale institutioner ikke kom op at stå i første omgang, og der kan være andre årsager, som ikke blev belyst gennem interviewene.

Overordnet er der dog enighed blandt interviewpersonerne om, at "Fritid til bevægelse" som udgangspunkt er et godt projekt, men at det ikke kører optimalt for øjeblikket – blandt andet på grund af det manglende samarbejde. Som det kommer til udtryk nedenstående, kan alle de interviewede imidlertid godt forestille sig et tættere samarbejde i fremtiden. Fra fritidssportens side har der hele tiden været intentioner om at indlede et samarbejde, og det er noget, man vil arbejde videre med næste år:

"Et personligt mål for mig næste år er at blive en underafdeling af idrætsforeningen og at få et samarbejde op at køre med de andre institutioner[...] Det kunne jo være, at de fire institutioner kunne gå sammen om at betale en medarbejder, der er nede i hallen fra kl. 12-15, så de hver især kunne komme herved en gang om ugen [...] Det er noget af det, jeg skal arbejde videre med næste år" (Daglig leder, område 2).

Dermed forestiller den daglige leder sig, at samarbejdet primært skal organiseres i forhold til aktiviteterne. Derudover ville et tættere samarbejde give mulighed for en mere fleksibel åbningstid, fx i forbindelse med ferier og aftenåbning, som der ikke er mulighed for nu⁷⁶. Også fritidsklublederen kan se fordele i et samarbejde og forestiller sig en lignende model:

"Det jeg allerhelst ville, - og det var der også lidt forvirring om dengang, - det var, at personalet skulle være ansat her eller på fritidshjemmet. Så kunne vi tre institutioner i fællesskab med fritidssporten fjerne den venteliste, der er. Vi kunne bruge fritidssporten til at til at sende nogle børn af sted med en pædagog til idrætsaktiviteter" (Fritidsklubleder, område 2).

Klublederen er derudover af den opfattelse, at parterne kunne bruge hinanden både fagligt og idrætsligt i forhold til udveksling af idéer. Et tættere samarbejde ville også kunne sikre et større fælles kendskab til alle unge i lokalområdet, så denne viden ikke fordeles på flere parter⁷⁷. Endelig har også bestyrelsesformanden en forventning om, at et samarbejde vil kunne styrke projektet:

"Jeg tror, man skal finde ud af, hvilke styrker hinanden har. Fritidsklubberne kan jo nogle ting, som fritidssporten ikke kan qua sin størrelse. Omvendt har fritidssporten nogle rammer og muligheder, som de andre ikke har. Så hvis man kan udnytte hinanden i den henseende, så ville det være fornemt" (Bestyrelsesformand, område 1).

Dermed kan begge parter se mange fordele ved et fremtidigt samarbejde. Det interessante er desuden, at de har lidt af den samme samarbejdsmodel i tankerne, og dermed er der tilsyneladende basis for et samarbejde, såfremt de eksisterende barrierer bliver nedbrudt og tilliden genopbygget.

Fra DGIs side er det forsøgt at løse problemet med det manglende samarbejde gennem jævnlige møder med institutionerne, hvor der er blevet informeret omkring fritidssporten. Ifølge fritidsklublederen har dette dog ikke haft nogen afgørende effekt indtil videre, og fritidsklubben ser ikke sig selv som en del af projektet⁷⁸. Alligevel synes der at være en lille opblødning på vej i forhold til samarbejdet med institutionerne. Ifølge bestyrelsesformanden er en af årsagerne til dette, at et af bestyrelsesmedlemmerne i fritidssporten også er formand for en af klubberne, hvilket har bidraget til at skabe større gensidig forståelse⁷⁹. Begge parter kan desuden se fordelene i, at børnene kan få et mere kontinuerligt forløb, hvis man samarbejder på tværs. Et af problemerne ved det manglende samarbejde er, at man risikerer, at kammeratskabsgrupper bliver splittede mellem de forskellige tilbud:

"Vi har nogle medlemmer her, som vi har fået tilmeldt, og vi har egentlig sagt ja til dem alle sammen, men vi kan godt se, at hvis vi bytter lidt om på nogle af dem, så er der større chance for, at de forbliver aktive enten i klubben eller fritidssporten, eller hvad det nu er" (Bestyrelsesformand, område 2).

Disse betragtninger har givet anledning til udveksling af medlemslister, hvilket kan ses som første skridt i retningen af et samarbejde⁸⁰. Ifølge fritidsklublederen har institutionerne dog stadig nogle krav, de vil have opfyldt, før de indgår i samarbejdet: Vished om, at der er en aftale med en pædagogisk fagforening, en plads i bestyrelsen samt en garanti for, at de ikke mister arbejdspladser på grund af projektet⁸¹.

Styrker og svagheder

Problemerne i opstartsfasen afspejler sig også i de forhold, der opfattes som projektets svagheder. Ifølge den daglige leder er det primært organiseringen og fritidssportens mellemstatus mellem forening og klub, der er den største svaghed. I starten var der en del

uklarhed omkring fritidssportens status, og selvom det nu er blevet klart, at der er tale om en forening, så opleves den overordnede målsætning stadig som uklar:

"Jeg savner nogle klare målsætninger for, hvad vi er, og hvad vi skal arbejde hen imod [...] Før vi er helt bevidste om, hvad vi egentlig er, før bliver problemerne nok ikke løst" (Daglig leder, område 2).

Derudover nævner bestyrelsesformanden den lave personalenormering, der især over for forældrene kan virke som en tynd base:

"Det er ikke så velfunderet som fritidsklubberne er - af gode grunde - det er jo et fritidstilbud, mens de andre er kommunale institutioner. Det kan vi ikke konkurrere med, men det er i hvert fald en af de svagheder, vores tilbud har" (Bestyrelsesformand, område 2).

I forhold til projektets styrke, er det primært idrætten, der tillægges stor betydning hos alle tre interviewpersoner:

"Styrken er idrætten som omdrejningspunkt" (Daglig leder, område 2).

"Idrætten og mulighed for kontakt med alle børn" (Fritidsklubleder, område 2).

"At det er en kombination af idrætsaktiviteter og et halvt pasningstilbud. Derudover er det inspirerende personligheder, der er med til at drive det hele" (Bestyrelsesformand, område 2).

Dermed nævnes også muligheden for kontakt til alle børn, ildsjælene omkring projektet samt pasningselementet som væsentlige styrker ved projektet. Det er dog tydeligt, at det er idrætten, der er det centrale, hvilket er i overensstemmelse med foreningens formål.

Motivation og engagement

Det overordnede fokus på idræt går også igen, når der spørges ind til, hvad der motiverer eller kunne motivere de enkelte parter i projektet:

"Selve grundidéen om, at man kommer hele vejen omkring idrætten lige fra brydning til sejlsport - det er et utrolig flot tilbud, som jeg gerne vil give mine børn" (Bestyrelsesformand, område 2).

"Jeg har en almen interesse i idrætsforeningen, hvor jeg har været instruktør i 12 år. Samtidig er jeg pædagog, så hvis jeg kunne kombinere de to ting [...] Derudover kan jeg godt lide at tænke alternativt og kaste mig ud i nye udfordringer" (Daglig leder, område 2).

"Glade børn – give dem en anden mulighed end vi kan give dem. Jeg er sikker på, at de to dernede kunne inspirere vores unger og os" (Fritidsklubleder, område 2).

Blandt de interviewede personer er der dermed enighed om, at motivationen først og fremmest er knyttet til idrætsaktiviteterne og børnene. Derudover ser den daglige leder også muligheden for at kombinere pædagogikken med engagementet i foreningslivet som en væsentlig motivationsfaktor.

Projektets påvirkning

Efter det første projektår er det interessant at se, hvorvidt projektet har haft nogle konsekvenser for de involverede parter. I forhold til den faglige påvirkning har den daglige leder taget en lederuddannelse, som har været nyttig i forhold til det organisatoriske arbejde. Derimod har der været begrænset tid til faglig udvikling på det pædagogiske område på grund

af det organisatoriske arbejde og problemer i relation til dette⁸². I forhold til børnene mener den daglige leder, at projektet har haft en positiv påvirkning:

"Jeg glæder mig over at se, hvordan børnenes motorik er forbedret, siden de startede i august. Mange af børnenes selvtillid og selvværd er også vokset, siden de startede" (Daglig leder, område 2).

Fritidsklubben har ikke som frygtet mærket nogen negative konsekvenser af etableringen af fritidssporten. Der har ikke været noget fald i antallet af medlemmer, og heller ikke på andre områder har man mærket noget til fritidssportens påvirkning⁸³. Dette er interessant, da det kan tyde på, at fritidssporten opsamler nogle af de børn, der ellers ikke ville komme i fritidsklubben. Det kan dog også skyldes, at der i området har været flere børn i aldersgruppen end forventet.

2.2.5 Fremtidsvisioner

Fra fritidssportens side er der stor usikkerhed omkring fremtiden på grund af uvisheden om kommunens fremtidige rolle i projektet. Ifølge den daglige leder vil projektet ikke kunne løbe rundt udelukkende gennem foreningsstøtte, så derfor er de økonomiske rammer afgørende for projektets fremtid⁸⁴. Derudover efterlyses der nogle fastere rammer for projektet:

"Jeg mener, DGI har en stor opgave i at få lavet nogle overordnede rammer. Er vi en folkeoplysende forening, eller er vi ikke? Hvis vi ikke er det, skal der hele tiden laves særftaler. Lovgivningsmæssigt giver det nogle problemer" (Daglig leder, område 2).

Derudover er der hos den daglige leder en opfattelse af, at fritidssporten er uønsket i lokalområdet. Målet er derfor, at der kommer et samarbejde op at stå i lokalområdet, og forestillingen er, at dette kan være et vigtigt skridt i retningen af en fremtidssikring af projektet.

"Jeg kunne godt forestille mig, at samarbejdet med de andre institutioner i nærmiljøet blev styrket. Det er en af de veje, jeg tror, man skal gå for at styrke forankringen" (Bestyrelsesformand, område 2).

Omvendt er der fra fritidsklubbens side så stor uvished om institutionens egen fremtid, at det er usikkert, hvor meget institutionen vil involvere sig, før fremtiden er afklaret^{xi}:

"Det er jo atypisk med den situation, vi har nu. Men jeg tror ikke, at vi vil tage noget initiativ før efter 1. oktober, når vi får sparekataloget. Fordi det er omsonst, hvis vi alligevel skal nedlægges eller flyttes ned på skolen" (Fritidsklubleder, område 2).

Samlet er der dermed en del usikkerhed i forhold til fremtiden i lokalområde 2. Der er imidlertid også optimisme og en tro på, at et øget samarbejde kan styrke projektet:

"Der er ingen tvivl om, at der er en base i forhold til det her initiativ [...] Hvis man formår at udnytte de fælles styrker der er, så tror jeg, at vi har fremtidssikret projektet" (Bestyrelsesformand, område 2).

^{xi} Midt i interviewperioden fremlagde Århus kommune et prioriteringskatalog, der kan medføre omfattende ændringer på fritidsområdet (<http://www.aarhuskommune.dk/prioritering>).

2.2.6 Opsamling

Samlet må det konkluderes, at fritidssporten i lokalområde 2 bærer præg af, at der har været en del problemer i det første projektår. I følge interviewpersonerne skyldes dette blandt andet uklarhed omkring organiseringen, en stram økonomi samt det manglende samarbejde med de øvrige lokale aktører. Det er dog fritidssportens intention, at der skal etableres et tættere samarbejde både til institutionerne og idrætsforeningen i løbet af det næste år. Da de kommunale institutioner er positive over for projektets overordnede idé og også kan se fordele i et fremtidigt samarbejde, er der tilsyneladende basis for dette, såfremt de eksisterende barrierer nedbrydes. Fra DGIs side er det blandt andet forsøgt at løse forbedre forholdet mellem fritidssporten og institutionerne gennem jævnlige møder med institutionerne. Dette har dog tilsyneladende endnu ikke hjulpet nævneværdigt, og fritidsklubben ser stadig ikke sig selv som en del af projektet. Der er dog opblødning på vej, hvilket formentlig skyldes, at et af fritidssportens bestyrelsesmedlemmer også er medlem af fritidsklubbens forældreråd. I forhold til fremtidsvisionerne er der i fritidssporten både usikkerhed og optimisme. Der menes at være basis for fritidssporten, men samtidig er projektet afhængig af økonomiske rammer fra kommunal side.

2.3 Lokalområde 3

2.3.1 Baggrund og overblik

Lokalområde 3 er en bydel i Århus, der kan karakteriseres som en 'landsby i storbyen' med godt 10.000 indbyggere. Der er to skoler, to SFO'er og to fritidsklubber inden for et forholdsvis lille geografisk område. Derfor var der i forvejen tæt kontakt mellem de forskellige institutioner, og i den oprindelige styregruppe var der repræsentanter fra både de kommunale institutioner samt fra den lokale idrætsforening⁸⁵. Baggrunden for etableringen af fritidssporten var dels et ønske om et tilbud til børn, der ikke i forvejen dyrker idræt. Den primære årsag var dog, at der var få muligheder for børn i 4.-7. klasse, da der ikke var nok pladser i de eksisterende klubber:

"Vi har længe været på jagt efter alternativer. Vi fik først 30 pladser til en fritidsklub under folkeoplysningen, og det dækkede et lille behov men slet ikke nok. Da vi senere så, at der var mulighed for at søge puljepladser i DGI, skyndte vi os at danne en styregruppe" (SFO-leder, område 3).

Fritidssporten i lokalområde 3 har 30 puljepladser, og det samme antal er tildelt til næste skoleår. Der er åbent fra 12 til 16.30 på hverdage, og målgruppen er børn i 4.-7. klasse. Personalemæssigt er der en daglig leder, som arbejder 25 timer om ugen, og derudover er der ansat en medarbejder i flexjob, som primært holder til i hjemmebasen. Til august ansættes endnu en medarbejder gennem arbejdsmarkedsnetværket⁸⁶. I forhold til faciliteter har fritidssporten i det første år lejet sig ind i Indre Missions lokaler. Lokalerne er velegnede, men udendørsområderne er meget begrænsede og ligger ud til en stor vej. Derfor flytter fritidssporten til august ned i fodboldafdelingens lokaler⁸⁷. Dermed vil foreningen få meget bedre udendørsområder, og samtidig ligger de nye lokaler tæt på nogle af de kommunale institutioner, som der samarbejdes med.

2.3.2 Aktiviteter

Der er daglige aktiviteter i fritidssporten, og af og til suppleres der med særlige aften- eller weekendarrangementer. Målet er, at aktiviteterne både skal henvende sig til idrætsaktive børn samt til børn, der ikke er vant til at dyrke idræt. Derfor skal aktiviteterne kunne foregå på flere niveauer, og der tages udgangspunkt i aktiviteter, som børnene ikke i forvejen dyrker i idrætsforeningen, så det ikke bliver for konkurrencepræget. Ifølge den daglige leder har en af de største barrierer været, at det har været vanskeligt at planlægge aktiviteterne på forhånd. Dels fordi den daglige leder har været alene om arbejdet, og dels fordi børnene har fået fri fra skole på meget forskellige tidspunkter:

"Jeg har jo vidst fra starten af, at jeg skulle køre det alene, men mit store problem har været, at børnene har fri på meget forskellige tidspunkter" (Daglig leder, område 3).

Dette har gjort det vanskeligt at komme tidligt i gang med aktiviteterne og at komme ud af huset. Kombinationen af disse forhold gør, at der ofte er tale om spontane aktiviteter, og der

har derfor ikke altid været muligt at følge fastlagte aktivitetsplaner. I måneder med aktivitetsplaner afsættes der nogle "tomme" dage, hvor børnene selv kan være med til at bestemme aktiviteterne⁸⁸. Når den daglige aktivitet starter, må børnene selv bestemme, om de vil være med, eller om de bare vil hygge sig i hjemmebasen⁸⁹:

"Jeg har ikke kunnet tvinge, - eller det kunne jeg godt, men så tror jeg, at jeg ville have mistet endnu flere. Fordi når jeg er alene om det, så ville der være for mange, der skulle gå hjem [...] Så jeg har valgt helt fra starten af, at de godt må vælge til og fra" (Daglig leder, område 3).

Denne ordning er dog kun mulig på de dage, hvor den ansatte i flexjob er i hjemmebasen. Da hun har haft mange sygedage, er der behov for en mere fast medarbejder, der kan deltage i aktiviteterne. Det gode samarbejde med den ene af områdets SFOer har imidlertid gjort det muligt at iværksætte mange spontane aktiviteter. Fritidssporten har mulighed for at låne både gymnastiksale, bålpladser og andre redskaber og faciliteter, såfremt SFOen ikke selv skal bruge dem⁹⁰. Med hensyn til rummeligheden i aktiviteterne, lægges der vægt på, at de ikke må være for konkurrenceprægede, og at de "gode" og de "dårlige" børn blandes:

"Der kører meget med, at det ikke skal være konkurrence, men ved at jeg har haft den drengegruppe, jeg har haft, så har der været meget konkurrence. Men det har været på en god måde, synes jeg" (Daglig leder, område 3).

I stedet for at forsøge helt at fjerne konkurrenceelementet fra aktiviteterne, arbejdes der med at ændre børnenes konkurrencementalitet. Eksempelvis arbejdes der på, at holdene kan blandes, uden at de bedste brokker sig over at skulle være på hold med de mindre gode⁹¹.

Samlet sikres rummeligheden i aktiviteterne ved at prioritere aktiviteter, som børnene ikke i forvejen dyrker i fritiden, ved at mindske konkurrenceelementet samt ved at ændre børnenes konkurrencementalitet. Organisatorisk er aktiviteterne præget af stor spontanitet, hvilket primært skyldes, at den daglige leders planlægningsmuligheder er begrænsede, fordi han er alene med børnene. Spontaniteten muliggøres af det gode samarbejde med SFOen i forhold til faciliteter og redskaber.

2.3.3 Organisering

Den lokale organisering

Fritidssportsforeningen drives som en underafdeling af en forældrefodboldforening, som er tilknyttet den ene af områdets SFOer. På grund af denne organisering er der et tæt samarbejde med denne SFO. Dette gælder som nævnt i forhold til lån af faciliteter, hvor fritidssporten har gode betingelser:

"Fordi vi selv lægger vægt på sport, har vi alle mulige ting og sager. Han [den daglige leder] har en nøgle hertil - så kommer han og låner tingene, spiller med børnene, og så tager de hjem igen" (SFO-leder, område 3).

Der samarbejdes imidlertid også med SFOen på en række andre områder. Således har SFO-lederen spillet en vigtig rolle i opstartsfasen og er stadig formand for fritidssportens bestyrelse. Derudover er der også et godt samarbejde med de to fritidsklubber i området. De har begge været med i initiativgruppen helt fra starten, og der laves af og til fælles aktiviteter.

Eksempelvis arrangeres der turneringer i forskellige discipliner samt fælles ture til GLOBEN og DGI-huset. Indtil videre har samarbejdet været ret løst organiseret, og de enkelte aktiviteter er blevet planlagt løbende. Fra næste år er der dog planer om at udbygge samarbejdet med klubberne, så der afholdes månedlige planlægningsmøder. Derudover er det planen, at børnene skal kunne deltage i aktiviteter på tværs af klubberne og fritidssporten:

"Så ryger pigerne eksempelvis op til dem en dag til showdance. En anden dag kan jeg tage dem med i DGI-huset eller gøre noget andet, så vi deler det op på den måde og låner hinandens børn ud. Det er det vi vil arbejde på nu, og det er de også klar på" (Daglig leder, område 3).

I forhold til de ansættelsesmæssige forhold er institutionerne ikke involveret i fritidssporten. Den daglige leder er formelt ansat i DGI og lejes ud til fritidssporten. Lønnen følger BUPL's overenskomst⁹². I tilfælde af sygdom er der dog indgået en aftale med SFOen om personaledækning⁹³.

Generelt fungerer samarbejdet mellem fritidssporten og de lokale institutioner godt. En af grundene til dette er givetvis, at der på forhånd er en tradition for tæt samspil mellem institutionerne i lokalområdet⁹⁴. Også den lokale idrætsforening har været med i styregruppen omkring projektet helt fra opstarten, men pt. er der ikke etableret noget formelt samarbejde. I starten forsøgte man at få fritidssporten organiseret som en underafdeling, men fra idrætsforeningens side var der stor usikkerhed omkring, hvad projektet ville indebære:

"Jeg vidste ikke, hvor stor en rolle vi ville komme til at få. Derfor holdt jeg mig lidt tilbage" (Formand for idrætsforening, område 3).

Selvom idrætsforeningen var meget positiv over for projektet som helhed, var man derfor ikke umiddelbart klar til en formel binding til fritidssporten⁹⁵. Fritidssporten vil dog stadig gerne være en del af den lokale idrætsforening, så man håber på et tættere samarbejde i fremtiden. Hovedformanden følger da også aktivt med i projektet og kan godt forestille sig, at idrætsforeningen kommer til at spille en større rolle i fremtiden. Det kommer dog an på opbakningen fra den resterende del af hovedbestyrelsen, samt klarhed over hvilke opgaver der følger med, da foreningen på grund af begrænset kapacitet ikke ønsker at stå alene med ansvaret for fritidssporten⁹⁶:

"Det kniber med tid i hovedforeningen, selvom lysten og interessen er der" (Formand for idrætsforening, område 3).

Samlet set er samarbejdet med idrætsforeningen dermed meget begrænset, men der er dog kontakt med nogle af afdelingerne, og derudover benytter fritidssporten klubbens boldbaner. Dog har det også været et bevidst ønske fra den daglige leder, at aktiviteterne i fritidssporten ikke skulle være de samme, som børnene dyrker i forvejen:

"Jeg har besluttet mig for, at så vil vi hellere svømme eller løbe på skøjter. Lave noget mere, hvor det ikke er så konkurrencepræget" (Daglig leder, område 3).

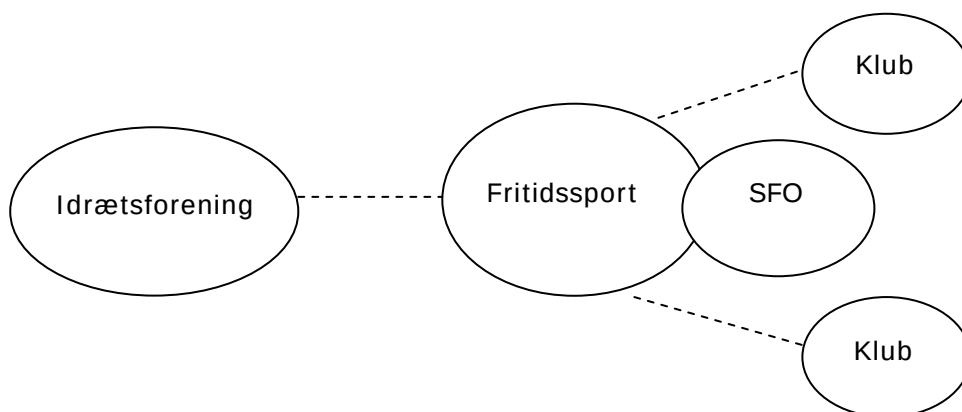
I de tilfælde, hvor det kunne være oplagt at låne faciliteterne, har der været problemer med at få ledige tider⁹⁷. En anden årsag til det begrænsede samarbejde er, at den daglige leder har

haft svært ved at planlægge aktiviteterne på forhånd, mens de enkelte afdelinger helst vil vide i god tid, hvis fritidssporten skal benytte faciliteterne⁹⁸. På det mere uformelle plan er der dog god kontakt mellem idrætsforeningen og fritidssporten. Formanden ser stadig sig selv som en del af projektet og besøger af og til fritidssporten⁹⁹. Derudover er der et tættere samarbejde med idrætsforeningen på vej, da fritidssporten som nævnt flytter ned i fodboldafdelingens lokaler efter sommerferien. De nye lokaler vil medføre en række muligheder for fritidssporten, da der dels er bedre udendørsfaciliteter, og dels kommer fritidssporten til at ligge tæt på både SFOen og den ene fritidsklub, hvilket vil give mulighed for et endnu tættere samarbejde¹⁰⁰.

Det overordnede indtryk af organiseringen i lokalområde 3 er, at der er tale om et meget bredt samarbejde, hvor mange aktører indgår, men hvor formaliseringsgraden endnu er begrænset. I stedet fungerer samarbejdet gennem løbende, uformel kontakt mellem aktørerne. Det stærkeste bånd findes mellem fritidssporten og SFOen, der samarbejder på flere måder. For det første er fritidssporten organiseret som en underafdeling af SFOens forældre fodboldforening. Derudover er SFO-lederen formand for fritidssportens bestyrelse, og der er vikardækning i SFOen i tilfælde af sygdom. Endelig er der et samarbejde i forhold til faciliteter, som SFOen stiller til rådighed for fritidssporten.

I forhold til områdets to fritidsklubber er der også et godt samarbejde, som primært indebærer fælles aktiviteter med børnene. Dette samarbejde forventes at blive yderligere udbygget i det næste projektår i form af faste møder og udveksling af børn til forskellige aktiviteter. Den lokale idrætsforening har været med siden projektets opstart, men der er ingen formelle bånd mellem idrætsforeningen og fritidssporten, og samarbejdet i forhold til faciliteter er også begrænset. Dermed er det frivillige arbejde også i dette lokalområde begrænset til forældrebestyrelsen. Samarbejdet forventes dog at blive tættere efter sommerferien, hvor fritidssporten flytter ned i fodboldafdelingens lokaler. Fritidssporten ønsker også på sigt at blive optaget som en underafdeling af idrætsforeningen. Samlet kan den lokale organisering i område 3 illustreres med nedenstående figur.

Figur 3: Den lokale organisering i område 3

Den interne organisering

I forhold til den interne organisering har man i det første år koncentreret sig om at få projektet etableret og om aktiviteterne med børnene. Opstarten var ret kaotisk, da den daglige leder først blev ansat, tre dage før børnene kom, hvor man stadig ikke havde styr på lokalerne. Forældrebestyrelsen blev etableret for 4-5 måneder siden, så det hele kom meget sent i gang. Den hektiske start betød, at der endnu ikke er nedskrevet noget selvstændigt om fritidssportens formål, og formelt indgår foreningen under fodboldforeningens vedtægter. Der er dog planer om, at der skal arbejdes mere med dette i det næste projektår:

"Det er det, der kommer til at køre næste år - der kommer et overordnet formål bestyrelsesmæssigt [...] Det var en meget hektisk start, så det er gået op i hat og briller planlægningsmæssigt" (Daglig leder, område 3).

Bestyrelsen har det formelle ansvar for foreningens daglige drift og består ud over forældrene af SFO-lederen, der er formand. Selvom SFOen fortsat meget gerne vil være en tæt samarbejdspartner, regner SFO-lederen dog snart med at trække sig lidt tilbage, så forældrene kommer mere i spil:

"Jeg prøver på at gøre mig selv undværlig [...] Nu har vi fået valgt en forældrebestyrelse og principielt mener jeg, at den bør tage over efter sommerferien. Om den så er helt klar til det, det må vi se på" (SFO-leder, område 3).

I forhold til involveringen af frivillige var der god støtte fra forældrene i opstartsfasen. Især var der god hjælp i forhold til klargøringen af lokaler¹⁰¹. I forhold til bestyrelsesarbejdet har det været mere vanskeligt at finde frivillige til bestyrelsen, og ikke alle i bestyrelsen har været aktive¹⁰². Den daglige kontakt med forældrene har derimod fungeret problemfrit:

"Jeg har haft en hamrende god respons fra alle forældre. Både dem, hvis børn er stoppet, og dem, der stadig er her" (Daglig leder, område 3).

Samlet set må det derfor siges, at involveringen af frivillige varierer med opgaverne. Som i flere af de andre områder er det vanskeligt at engagere forældre til længerevarende opgaver som fx bestyrelsesarbejde, mens det går lettere med mere afgrænsede opgaver. I forlængelse af dette mener den daglige leder, at det vil være muligt at skaffe mere frivillig arbejdskraft og flere ressourcer, såfremt man fik udbredt kendskabet til foreningen i lokalområdet:

"Jeg kunne godt tænke mig at gøre noget mere ud af det - at få lavet en pjece [...] Jeg tror, der ligger noget arbejdskraft og nogle penge derude. Netop på sådan et børneprojekt" (Daglig leder, område 3).

Med hensyn til den økonomiske organisering er der ikke noget økonomisk samarbejde med andre aktører bortset fra huslejen til Indre Mission. Generelt er der dog en opfattelse af, at økonomien er for stram, og at der ikke skal meget til, før projektet kan blive slået ud af kurs:

"Han [den daglige leder] har ikke haft en eneste sygedag. Det er vigtigt for sådan et projekt. Det ville der ikke være økonomi til - økonomien er simpelthen for spinkel" (SFO-leder, område 3).

Det er også den stramme økonomi, der indirekte har medført, at den daglige leder har været den eneste lønnede medarbejder. Dermed har økonomien medført en række begrænsninger for udfoldelsesmulighederne i fritidssporten, selvom det har løbet nogenlunde rundt i det første år¹⁰³.

2.3.4 Uformelle strukturer

Projektforløbet

Overordnet har der ikke været de store problemer i forhold til etableringen af fritidssporten i lokalområde 3. Som det udtrykkes af den daglige leder:

"Der har ikke været noget uforudset, og der har ikke været nogen begrænsninger, som jeg ellers havde frygtet" (Daglig leder, område 3).

Der har dog været en række mindre problemer, hvoraf de fleste er blevet løst undervejs. Selvom samarbejdet i lokalområdet overordnet har fungeret godt, var det vanskeligt at finde et sted, hvor fritidssporten kunne forankres. Alle i styregruppen var positive over for projektet men ønskede ikke en formel binding til fritidssporten, som derfor endte med at blive tilknyttet SFOens fodboldforening¹⁰⁴. Derudover var der i starten problemer i forhold til den ene fritidsklub, som opfattede fritidssporten som en konkurrent:

"Den største fritidsklub, som tidligere var den eneste fritidsklub, havde meldt ud, at børnene ikke kunne stå på venteliste til klubben, hvis de gik i fritidssporten. Derfor begyndte børnene at melde sig ud" (SFO-leder, område 3).

Dette blev dog løst gennem et krisemøde i styregruppen, og siden har der ikke været problemer¹⁰⁵. Tværtimod synes det at fungere fint, at de to fritidsklubber fylder deres pladser op, og at fritidssporten får de resterende børn. Det betyder ganske vist, at medlemstallet svinger en del, men fordelt på hele året har der i gennemsnit været de 30 børn i fritidssporten, som der er puljepladser til¹⁰⁶. I etableringsfasen var problemerne mere af praktisk art, da det var vanskeligt at finde egnede lokaler til projektet. Som nævnt kom der først styr på lokalerne få dage før fritidssportens opstart, og derfor nævnes dette forhold også som et af de største problemer:

"Det var et kæmpeproblem det med lokaler - det var det ved at vælte på. Vi prøvede alt muligt" (SFO-leder, område 3).

Derudover har det været svært at holde på pigerne i det forløbne år. Der var cirka otte piger, der startede op, men nu er det en ren drengegruppe, der er tilbage. Dette skyldes dels, at pigerne kom fra to forskellige skoler og to forskellige klasser, og det fungerede ikke godt rent socialt. Der starter dog nye piger op efter sommerferien, og man håber, at ansættelsen af en kvindelig medarbejder kan være med til at holde på dem¹⁰⁷. Det problem, der fylder mest hos både den daglige leder og SFO-lederen, er imidlertid den stramme økonomi, som har medført, at den daglige leder har været meget alene i forhold til aktiviteterne:

"Det, der hele tiden har været problemet, er, at jeg har været alene, hvor jeg bliver tvunget til at være spontan [...] Det er også derfor, at jeg har sagt, at hvis jeg skal køre det alene igen næste år, jamen så stopper jeg. Der er ikke så meget at raffe om, for man kan ikke klare det" (Daglig leder, område 3).

Derudover har den daglige leder arbejdet meget mere, end han får løn for¹⁰⁸. Som nævnt ansættes der dog en ny medarbejder til august, hvorved mange af disse problemer formentlig bliver løst.

Styrker og svagheder

Naturligt nok er det også nogle af de ovenstående forhold, der nævnes, når der spørges ind til projektets svagheder. Både SFO-lederen og den daglige leder nævner økonomien som den største svaghed¹⁰⁹, men der er dog også bevidsthed om, at det vil være vanskeligt at løse dette problem:

"Økonomien er en svaghed - det er den eneste, og det vil være naturligt. Vi kan jo heller ikke gå ind og konkurrere med de andre klubber" (Daglig leder, område 3).

I forhold til projektets styrke fremhæver interviewpersonerne en række forhold:

"Friheden - det at man ikke er underlagt en masse restriktioner - det er det mest afgørende. Jeg tror også det er en styrke, at det er privat" (Daglig leder, område 3).

"Styrken ligger i, at man fra privat hold er med til at skabe fritidspladser til børn, når det offentlige ikke kan tilbyde pladser nok" (Formand for idrætsforeningen, område 3).

"Det er en sammenblanding af foreningslivet gennem DGI og de kommunale institutioner. Alle parter spiller med, og det er en af de helt store styrker" (SFO-leder, område 3).

For den daglige leder er den største styrke dermed, at fritidssporten har stor frihed i forhold til dagligdagen med børnene. Derudover fremhæver både den daglige leder og formanden for idrætsforeningen, at der er tale om et privat initiativ. I forlængelse af dette fremhæver SFO-lederen bredden i samarbejdet og kombinationen af det offentlige og det frivillige, som en styrke. Sidst men ikke mindst opleves det som altafgørende, at man er i stand til at finde engagerede personer:

"Det positive er, at vi har fået ansat en daglig leder, som er helt speciel... Det er guld værd at finde sådan en person. Jeg tror, det er det, det står og falder med: At vi finder de rigtige personer" (SFO-leder, område 3).

"Det er meget personafhængigt, - det hele afhænger af, om der er nogen, der har lyst til at gå ind i det" (Formand for idrætsforening, område 3).

Denne personafhængighed kan dermed ses som både en styrke og en svaghed: Det er en styrke, hvis man er i stand til at finde de rigtige personer, men omvendt kan projektet også være meget sårbart, hvis man mister disse ildsjæle.

Motivation og engagement

Den primære motivationsfaktor i forbindelse med projektet er arbejdet med børnene. Derudover fremhæver SFO-lederen engagementet i lokalsamfundet som en væsentlig motivationsfaktor:

"Jeg elsker at arbejde med børn. Det er givende i sig selv" (Daglig leder, område 3).

"Jeg har arbejdet med børn og unge i mange år, og sporten er noget, jeg altid har brændt for. Det er dejligt, at den slags initiativer kan gøre en forskel" (Formand for idrætsforening, område 3).

"Det er en fantastisk aldersgruppe, og jeg elsker at arbejde i et lokalsamfund, som det her. Det der motiverer mig er at skabe noget i lokalsamfundet. Især fordi det er vores gamle børn" (SFO-leder, område 3).

Projektets påvirkning

I forhold til projektets påvirkning af de involverede personer har den daglige leder oplevet både positive og negative effekter:

"Det har gjort mig gladere men også lidt mere stresset eller frustreret" (Daglig leder, område 3).

Således har arbejdet med børnene været spændende og givende, men samtidig har der været så meget at lave, at det til tider har været stressende. Ikke mindst fordi den daglige leder har været alene med børnene. SFO-lederen fremhæver desuden, at det har været spændende at være en del af projektet, og derudover har det været en god mulighed for at udbygge netværket i lokalsamfundet:

"Det har været spændende. Jeg har fået en forbindelse ind i DGI. Man får udbygget sit netværk endnu engang med endnu flere mennesker [...] Man ved, at man kan lige ringe til den og den. Det er godt at få udbygget sit netværk - til glæde og gavn for hele lokalsamfundet" (SFO-leder, område 3).

2.3.5 Fremtidsvisioner

Som i de andre lokalområder er der stor usikkerhed omkring den fremtidige økonomi i projektet, og frafaldet af offentlige midler ses som en væsentlig barriere. Dog mener den daglige leder, at det private element i projektet vil være en fordel, hvis der skal spares på det offentlige:

"Hvis det kører, som det gør nu, så bliver vi en stærk faktor, når de sparer på det offentlige. Jeg tror det private altid er stærkere end det offentlige - vi arbejder ikke for pengene men for idéen" (Daglig leder, område 3).

Der er dog endnu ikke taget nogen konkrete initiativer i forhold til fremtiden efter projektperioden. SFO-lederen nævner dog, at øget forældrebetaling kan være en mulighed, hvis den offentlige støtte falder bort:

"Vi spiller bare med på de muligheder, der er og prøver på at skaffe så mange pladser som muligt [...] Hvis det hele falder væk, tror jeg, vi vil sige til forældrene, at de må betale mere, hvis det skal bestå, og det tror jeg, de vil gøre. Men det må endelig ikke være en opfordring til kommunen om, at de kan spare her - tværtimod synes jeg, de burde give mere" (SFO-leder, område 3).

På trods af usikkerheden omkring økonomien, er der dermed en forventning om, at fritidssporten vil fortsætte i fremtiden.

2.3.6 Opsamling

Samlet set har fritidssporten i område 3 gode samarbejdsrelationer i lokalområdet i forhold til de kommunale institutioner. De tætteste relationer findes i forhold til SFOen, men der er også et godt samarbejde med de to fritidsklubber. I forhold til idrætsforeningen har formanden været med gennem forløbet og ser sig selv som en del af projektet. Det konkrete samarbejde med idrætsforeningen er dog meget begrænset. Der har ikke været de helt store problemer i projektførelsen, og de fleste er blevet løst undervejs. Det største problem har været, at den daglige leder har været alene med børnene, hvilket har givet en række begrænsninger. Dette problem afhjælpes dog formentlig med ansættelsen af en ekstra medarbejder fra august. De involverede parter motiveres først og fremmest af arbejdet med børnene samt af engagementet i lokalområdet. Der er endnu ikke lagt planer for fritidssportens fremtid, men der menes at være basis for, at det skal fortsætte. Dog er der også her usikkerhed omkring den fremtidige økonomi i projektet.

2.4 Lokalområde 4

Ud over de tre eksisterende projekter, som er beskrevet ovenstående, er yderligere fem projekter under opbygning. Da disse projekter dermed stadig er i opstartsfasen, kan der ikke evalueres på den daglige praksis, men de er alligevel interessante, da der allerede er truffet mange beslutninger omkring organiseringen. Evalueringens omfang tillader desværre ikke at belyse alle de nye projekter, så derfor er der udvalgt et enkelt lokalområde^{xii}. Der fokuseres på omtrent de samme forhold som i de foregående tre projekter, dog med forbehold for at der stadig er nogle uafklarede aspekter.

2.4.1 Baggrund og overblik

Lokalområde 4 er en landsby beliggende i en kort afstand til Århus. Området indgår i et større byudviklingsprojekt, så der er tale om et område i vækst, hvor antallet af indbyggere sandsynligvis vil vokse betydeligt i løbet af de næste år. Der er en skole, en SFO og en fritidsklub i området, og i forbindelse med byudviklingen bygges en ny og større skole, som forventes at stå klar i august 2008. Derudover er området karakteriseret af et fraværende foreningsliv. Der findes derfor stort set ingen bevægelsestilbud i lokalområdet, hvilket betyder, at forældre må køre langt med deres børn, såfremt de dyrker idræt i fritiden. Derfor er der et stort behov for et lokalt initiativ til fremme af bevægelseskulturen blandt børn. Samtidig har der i de senere år været venteliste til fritidsklubben, og det er denne kombination, der danner baggrund for etableringen af fritidssporten i området:

"I forhold til resten af byen, så er vi jo fint normeret med klubpladser, men i det her område sker der bare ikke andet" (Bestyrelsesmedlem, område 4).

Derudover spreder lokalsamfundet sig over et stort område, og derfor kan det være svært at være sammen med kammeraterne, med mindre man går i klubben:

"For det første kører du med skolebus hjem og bliver sat af, hvor du bor. Du kan ikke lige tage din cykel og suse nogen steder hen, fordi der bliver bygget motorvej. Det er faktisk enormt svært for de børn, der går på skolen at komme til at være sammen med nogen på kryds og tværs efter skoletid, med mindre de har plads i klubben" (Fritidsklubleder, område 4).

Initiativet kom oprindeligt fra den lokale skole og særligt skolelederen, som siden fik fritidsklubben med på idéen¹¹⁰. Fritidssporten starter op til august 2006, og der er bevilliget 10 puljepladser til skoleåret 2006-7 og 25 pladser til det efterfølgende år. Målgruppen er alle fritidsklubbens medlemmer, hvilket vil sige alle børn i alderen 10-14 år i lokalområdet¹¹¹. I det daglige vil foreningen dermed ikke være adskilt fra fritidsklubben, selvom der formelt er tale om en selvstændig forening. Aktiviteterne vil primært foregå i og omkring fritidsklubben, hvor der er gode faciliteter både inde og ude. Fritidsklubbens arealer støder desuden op til det område, hvor den nye skole skal bygges.

^{xii} Netop dette område er valgt, da organiseringen her adskiller sig en del fra organiseringen i de etablerede områder. Derudover var man i dette område allerede kommet langt med planlægningen, da interviewene skulle gennemføres.

2.4.2 Aktiviteter

Idrætsaktiviteterne i fritidssporten vil blive tilrettelagt, så det bliver et åbent tilbud for alle fritidsklubbens medlemmer¹¹²:

"Det er ikke fordi, at alle skal være med hele tiden, men hvis der bare er en 20 stykker, der er med i den daglige aktivitet, så vil det være en succes. Vi har fået 10 pladser, men det er hele institutionen, der skal i gang, fordi der ikke er en idrætsforening i området" (Daglig leder, område 4).

Der er afsat 15 timer om ugen til idrætsaktiviteter, som primært vil blive planlagt og gennemført af den daglige leder. I forhold til organiseringen af aktiviteterne vil der blive tale om en kombination af planlagte og mere spontane aktiviteter:

"Hvis vi fx har hallen, så kan man skrive sig på. Men ellers vil det blive spontane aktiviteter, der sker hver dag [...] Men selvfølgelig vil der komme nogle overordnede projekter" (Daglig leder, område 4).

Muligheden for spontanitet fremmes af, at fritidsklubben som nævnt har rigtig gode faciliteter. Indholdsmæssigt vil der være en bred tilgang, hvor der vendes op og ned på almindelige aktiviteter. Derudover arbejdes der med et grundprincip om, at børnene skal lære selv at tage ansvar for aktiviteterne og hinanden, selvom der også skal være plads til konkurrence på en god måde:

"Det jeg gerne vil, det er, at de store skal være rollemodeller for de små [...] At de går ind og er rollemodeller og måske instruktører for dem, der ikke er så gode. Så de tager ansvaret for de andre, og det hele bliver bygget op på den måde. Så føler alle, at de er med i aktiviteten [...] De skal selv være dommere og styre tingene" (Daglig leder, område 4).

"Konkurrenceelementet er meget vigtigt i min idrætsverden. Men det skal ikke fylde så meget, at aktiviteten bliver domineret af konkurrence. Vi skal stadigvæk være der, fordi vi har det sjovt" (Daglig leder, område 4).

Ifølge den daglige leder vil etableringen af fritidssporten imidlertid ikke medføre den helt store omvæltning for børnene, da der i forvejen fokuseres meget på idræt i fritidsklubben. Dog vil der blive flere idrætsaktiviteter, og det vil blive mere organiseret, end det er tilfældet i dag. Derudover håber den daglige leder, at projektet vil give mulighed for at udvikle et netværk med de andre DGI-foreninger, og at der kan laves nogle fælles aktiviteter eller stævner på tværs¹¹³. I forhold til aktiveringen af de mindre aktive børn er erfaringen, at mange lige så stille kommer med af sig selv:

"Hvis de kan se, at det er sjovt, så kommer de også. Allerede nu, hvor jeg har været her i et år, er der mange af dem, der er mere til computer, der begynder at komme ud, fordi de kan se, at der kommer nogle sjove lege" (Daglig leder, område 4).

I forhold til aktiveringen af alle, ses det desuden som en fordel, at de fleste aktiviteter vil foregå omkring fritidsklubben:

"Det kan få en afsmittende effekt på de andre. Det giver meget større muligheder, når du har det hele samlet under ét" (Fritidsklubleder, område 4).

Derudover har den daglige leder haft mulighed for at introducere aktiviteter for børnene i skolens idrætstimer, hvor han selv er lærervikar, så de har fået kendskab til aktiviteterne på forhånd, hvilket også kan fremme deltagelsen. Endelig kunne det i følge bestyrelsesmedlemmet være en mulighed, at man 'prikkede' de børn, som har et særligt behov for bevægelse. Dette har man haft stor succes med i områdets SFO, som deltager i projektet "Sammen bevæger vi os"¹¹⁴.

2.4.3 Organisering

Den lokale organisering

Da der ikke i forvejen findes en idrætsforening i lokalområdet, var det ikke muligt at etablere fritidssporten med udgangspunkt i en eksisterende forening, som det er gjort i flere af de andre lokalområder. I stedet er der etableret en helt ny forening i samarbejde med områdets fritidsklub. Samarbejdet mellem fritidssporten og fritidsklubben er meget tæt, og de to institutioner kommer til at fungere under ét i hverdagen, selvom de formelt er to separate enheder:

"Det foregår på det samme sted, og det er en medarbejder fra klubben, der skal stå for det, så det bliver et meget tæt samarbejde" (Bestyrelsesmedlem, område 4).

Den daglige leders ansættelsesforhold var endnu ikke helt på plads, da interviewene blev gennemført, men der arbejdes på at finde en løsning, hvor han ikke skal ansættes af fritidssportens bestyrelse. Dette kan enten gøres gennem et samarbejde med DGI, eller ved at han formelt ansættes i fritidsklubben og lejes ud til foreningen. Ud over de 15 timer, der er afsat til idrætsaktiviteter, arbejder den daglige leder som almindelig pædagog i fritidsklubben:

"Nu bliver jeg lånt ud fra fritidsklubben til foreningen. Men i bund og grund indgår jeg i det daglige arbejde, ligesom jeg ville gøre på alle andre tidspunkter. Jeg er bare frikøbt til at lave de idrætsaktiviteter" (Daglig leder, område 4).

Denne organisering betyder, at det i hverdagen ikke vil kunne mærkes, hvilke børn der har en fritidsklubplads, og hvilke børn der har en DGI-plads:

"Der er 10 børn, som er medlem af foreningen, hvor der er en bestyrelse, men så bliver de andre passive medlemmer [...] Det skal være sådan at børnene i princippet ikke kan mærke, at de har en DGI-plads. Vi vil lave det, så alle børn får et aktivitetstilbud" (Bestyrelsesmedlem, område 4).

De 10 medlemmer består af de børn, der ellers ikke havde fået en plads i fritidsklubben, og forskellen vil derfor kun kunne mærkes, hvis nogle af pladserne ryger¹¹⁵.

Den interne organisering

Den interne organisering bærer ligeledes præg af det tætte samarbejde med fritidsklubben. Således er fritidssportens bestyrelse en særlig konstruktion, hvor de fleste af bestyrelsesmedlemmerne også sidder i forældrerådet i fritidsklubben. Ud over forældrerådets medlemmer er der to forældrerepræsentanter, som har børn med DGI-plads. I alt er der dermed otte medlemmer i bestyrelsen¹¹⁶.

Årsagen til valget af denne konstruktion er, at mange forhold mellem fritidssporten og fritidsklubben vil være overlappende. I praksis betyder det, at forældrerådet og fritidssportens bestyrelse holder møder på samme tid. Dog vil der blive lavet to separate referater¹¹⁷, og der lægges vægt på, at det er vigtigt at skelne mellem de to ting, da der også vil være forhold, som kun angår fritidssporten – fx i forhold til økonomi og evaluering:

"Der er vi enige om i forældrerådet, at vi skal kunne skelne, og at det ikke er noget problem at skelne. Så det vil egentlig være et punkt på dagsordenen for sig selv" (Fritidsklubleder, område 4).

Denne organisering har betydet, at det ikke har været vanskeligt at finde frivillige til bestyrelsen, da alle i forældrerådet gerne ville stille op. Dog var der kun få af de øvrige forældre, der dukkede op til generalforsamlingen¹¹⁸.

Ifølge vedtægterne er foreningens formål at tilbyde fritidsaktiviteter til børn i 4.-7. klasse efter skoletid. Derudover skal fritidssporten være med til at fremme bredden i idrætsaktiviteterne og de unges tilknytning til foreningslivet¹¹⁹. Der er endnu ikke udarbejdet nogen projektbeskrivelse, men det er hensigten, at der på sigt skal udarbejdes noget skriftligt omkring projektet¹²⁰. Alle interviewpersoner har da også gjort sig nogle tanker omkring projektets formål:

"Formålet her er, at de skal have et tilbud, hvor de kan udfolde sig gennem leg og bevægelse. Jeg vil fremme deres bevægelsesglæde – det er mit overordnede mål. Det er ikke stillesiddende børn, men de kunne godt bruge nogle nye inputs" (Daglig leder, område 4).

"Formålet er bevægelsesglæde og et aktivt fritidstilbud for alle børn" (Fritidsklubleder, område 4).

"Vi vil meget gerne have det aspekt med, som DGI kommer med, og så ville vi gerne have nogle pladser. Så det er den der todeling. Og så synes vi, det var synd, hvis det kun var 10 børn, der skulle have det tilbud" (Bestyrelsesmedlem, område 4).

Som de ovenstående citater illustrerer, ses idræt og bevægelse som det helt overordnede formål med projektet. Derudover understreges det, at det skal gælde for *alle* børn, hvilket indikerer, at pladser til alle også er et mål i sig selv.

I forhold til fritidssportens økonomi vil der naturligt være et samarbejde med fritidsklubben, da aktiviteterne skal være for alle klubbens børn. Forældrene til børn med DGI-pladser betaler det samme, som en almindelig klubplads koster¹²¹, og det forventes, at økonomien kommer til at løbe nogenlunde rundt:

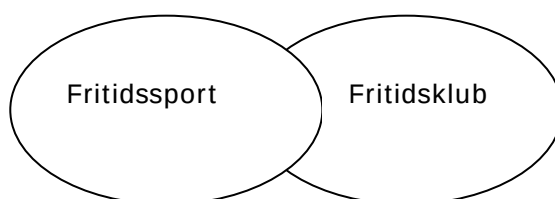
"Det er en økonomi, der hænger sammen, men lidt i den løse ende. Det er ikke det samme som en almindelig klubplads. Men det hænger sammen, og det gør det i kraft af, at det virkelig er det, vi vil" (Fritidsklubleder, område 4).

Opsamlende er fritidssportens organisering præget af et meget tæt samarbejde med fritidsklubben. Der er en formel adskillelse, da fritidsklubben har egne vedtægter, egen bestyrelse og egen økonomi, men i praksis er samarbejdet så tæt, at man ikke vil kunne mærke denne adskillelse i hverdagen. Også på bestyrelsesniveau er der et overlap mellem fritidssportens bestyrelse og forældrerådet, da forældrerådet udgør bestyrelsen sammen med to forældre til børn med DGI-plads. Da det ikke er muligt at samarbejde med andre

foreninger, udgør forældrebestyrelsen igen det eneste element af frivillig arbejdskraft i projektet.

Den eneste øvrige mulige samarbejdspartner er områdets SFO. Der er pt. ikke planer om et samarbejde, men bestyrelsesmedlemmet, der arbejder i SFOen, kunne godt forestille sig et samarbejde i fremtiden¹²². Da der derudover ikke er flere oplagte samarbejdspartnere i lokalområdet, kan organiseringen meget simpelt illustreres som i nedenstående figur:

Figur 4: Den lokale organisering i område 4

2.4.4 Uformelle strukturer

Projektforløbet

Indtil videre har interviewpersonerne ikke oplevet de store problemer i forbindelse med etableringen af fritidssporten. Tværtimod opleves der en stor opbakning til projektet:

"Jeg vil ikke sige problemer - der har været spørgsmål fra forældrene, men det er sådan set det eneste [...] Der har ikke været nogen steder, hvor vi har været nødt til at sige stop og så starte forfra. Alle har taget imod det med åbne arme" (Daglig leder, område 4).

"Alle klapper i deres små hænder. Vi har jo fået pladser, og samtidig får børnene mulighed for flere og anderledes aktiviteter. Så lige nu er det win-win" (Bestyrelsesmedlem, område 4).

Der er dog bevidsthed om, at der stadig kan dukke problemer op – fx i forhold til ansættelsen af den daglige leder, som endnu ikke er fuldt afklaret. Derudover er man spændt på forældrenes reaktioner på projektet og den formelle opdeling i DGI-pladser og almindelige pladser:

"Vi er da lidt spændte på, hvad forældrene vil sige til det. Om nogen vil gå op i, at de har sådan en plads. Det har vi snakket lidt om" (Bestyrelsesmedlem, område 4).

Indtil videre er der dog god opbakning fra forældrenes side:

"Forældrene er helt vilde med det. Det er jo meget oppe i tiden, at man skal bevæge sig meget og sund kost og så videre. Så derfor er det jo positivt for forældrene, at vi begynder at lave sådan noget her" (Daglig leder, område 4).

Overordnet har der dermed kun været meget få problemer, og interviewpersonerne er generelt meget positive over for støtten fra DGI i forbindelse med etableringen. Derudover ses det som en fordel, at det nu er det andet projektår, hvilket giver mulighed for at trække på nogle af

erfaringerne fra det første år¹²³. I den videre udvikling af projektet er der også planer om at skele til, hvordan man har gjort i de andre lokalområder¹²⁴.

Styrker og svagheder

Når der spørges ind til projektets styrker, nævnes en række forskellige forhold. Idrætten samt inkluderingen af alle børn, som muliggøres gennem de ekstra puljepladser, ses som centrale faktorer. Derudover ses det som en styrke, at man er tilknyttet en stor organisation som DGI, hvorigennem der kan skabes et netværk:

"Styrken er, at alle børn kan være med i det" (Daglig leder, område 4).

"Styrken er nok, at der er en stor organisation bag. Der ligger så meget fasttømret, som man kan gå ind og benytte [...] Det virker meget betryggende, og på den måde har det slet ikke været skræmmende at kaste sig ud i at lave en ny forening... Men også at få et netværk med de andre - det er jo guld værd" (Bestyrelsesmedlem, område 4).

"Det giver pladserne, og det giver mulighed for, at vi kan engagere os konkret i idræt. Alle børn skal lære glæden ved at bruge deres krop" (Fritidsklubleder, område 4).

Da man stadig ikke er helt i gang, og da opstarten er forløbet ret gnidningsløst, har interviewpersonerne generelt svært ved at pege på nogle svagheder ved projektet. Dog nævnes det som en svaghed, at der kun er tale om en kort projektperiode, og at man ikke ved, hvad der skal ske efterfølgende:

"Svagheden er, at forældrene ikke har nogen langsigtet løsning [...] Det er utrygt for forældrene" (Fritidsklubleder, område 4).

Motivation og engagement

Spørges der ind til interviewpersonernes motivation, er det igen både pladserne og idrætten, der er de dominerende faktorer. Dertil kommer nogle mere personlige mål. Fx fremhæver den daglige leder muligheden for at kombinere det idrætslige med det pædagogiske, mens både fritidsklublederen og bestyrelsesmedlemmet fremhæver fritidssporten som en del af en ny aktivitetskultur, som skal udbygges i takt med byudviklingen:

"At skaffe nogle pladser til de her børn. Og idrætsprojektet i det hele taget synes jeg jo er godt [...] Men min overordnede bagtanke med det hele er at få nogle aktiviteter i gang i den nye by, der skal bygges oppe på bakken [...] I forhold til den nye by, ser jeg det her som en lille ting i en stor paraply af aktiviteter" (Bestyrelsesmedlem, område 4).

"Jeg vil gerne kombinere min pædagogiske dagligdag med idræt, - og det får jeg lov til [...] Jeg bruger mine pædagogiske redskaber i sporten, så det ikke bliver ren konkurrence" (Daglig leder, område 4).

"Muligheden for at tilbyde pladser til alle børn og for at så et langtidsspirende frø og få lagt grunden til idræt og idrætsaktiviteter her" (Fritidsklubleder, område 4).

Selvom idrætten og pasningsmuligheden for alle børn er det centrale, så er dermed også andre faktorer, der spiller ind. Disse faktorer peger også hen imod interviewpersonernes forestilling om fritidssportens rolle i fremtiden.

2.4.5 Fremtidsvisioner

Da fritidssporten endnu ikke kører i dagligdagen, er det vanskeligt for interviewpersonerne at forestille sig, hvordan fremtiden kommer til at se ud. Udviklingen af den nye by, som kommer til at medføre store forandringer i lokalsamfundet, gør det endnu sværere at spå om fremtiden:

"Det kan jeg ikke svare på. Der skyder lige en skole op, og da tror jeg, at det er enormt vigtigt bare at være omstillingsparat og ikke have nogen forudfattede meninger om, hvordan det hele skal køre. Vi skal passe på, at vi ikke forsøger at leve op til noget. Jeg tror det er vigtigt, at det tager den tid, det skal tage, og at vi finder vores niveau for det her" (Fritidsklubleder, område 4).

Selvom der dermed er mange usikkerhedsmomenter, har interviewpersonerne alligevel nogle visioner i forhold til den fremtidige forankring i lokalsamfundet. Som nævnt ovenstående ser bestyrelsesmedlemmet fritidssporten som en lille del af udviklingen af aktiviteter i det nye byområde. Også den daglige leder mener, at fritidssporten kan komme til at spille en vigtig rolle i den fremtidige udvikling:

"Jeg håber da, at vi kan være en del af den idrætsforening, der kommer herude [...] Så vi kan få indflydelse på, hvordan den klub bliver bygget op. Hvorfor skal fodbold ligge klokken 16 eller 17, så forældrene bliver stressede? Hvis man nu kunne kombinere det sådan, at efter skole kunne de gå til fodbold, og efter fodbold kunne de komme direkte ned i klubben. Det er det, jeg egentlig gerne vil have, at klubben og foreningen skulle være startskuddet til" (Daglig leder, område 4).

Dermed er der intentioner om, at fritidssporten skal spille en væsentlig rolle i lokalsamfundet. Selvom der er store visioner nævnes der dog også nogle barrierer, som kan få betydning for den fremtidige udvikling af fritidssporten. Som i flere af de andre projekter ses både økonomien og det frivillige engagement som potentielle barrierer for den fremtidige udvikling:

"Hvis midlerne bliver taget væk, bliver det mere begrænset, hvor aktiv jeg kan være. Selvfølgelig ville jeg være aktiv i klubben, men foreningen ville jo gå i stå, hvis jeg ikke får lønnen til det [...] Så er det med at skaffe dem via andre steder, og det bliver jo så via kontingent. Men det skal jo stadig være en del af klubben. Det er en svær barriere, som jeg ikke lige kan se mig ud af nu" (Daglig leder, område 4).

"Der skal være nogle frivillige, der gider arbejde for det, og som vil blive ved med det" (Bestyrelsesmedlem, område 4).

Alt i alt er området meget specielt på grund af byudviklingen, som giver stor usikkerhed omkring, hvordan fremtiden kommer til at se ud. Omvendt giver udviklingen også en række muligheder, som gør, at fritidssporten kan komme til at spille en vigtig rolle - fx i forbindelse med den fremtidige etablering af en lokal idrætsforening.

2.4.6 Opsamling

Sammenfattende er hele organiseringen i fritidssporten i lokalområde 4 præget af et meget tæt samarbejde med den lokale fritidsklub både i forhold til de daglige aktiviteter og bestyrelsesarbejdet. I det daglige vil børnene ikke kunne mærke, hvorvidt de har en DGI-plads eller en fritidsklubplads. Derudover er det karakteristiske ved området, at der ikke i forvejen findes nogen idrætsforeninger, hvilket gør det særlig vigtigt at skabe en lokal bevægelseskultur. Indtil videre er opstartsfasen forløbet gnidningsfrit, og kun i forhold til den daglige leders ansættelsesforhold kan der muligvis opstå problemer. Interviewpersonernes motivation og visioner for fremtiden bærer desuden præg af byudviklingen i området, hvor fritidssporten ses som en del af de aktiviteter, der skal udvikles i den nye by. Selvom der er usikkerhed i forhold til økonomien fremover, håber man, at fritidssporten kan blive startskuddet til udviklingen af flere aktivitetstilbud i lokalområdet.

3 Analyse af tværgående tendenser

Dette kapitel vil samle op på de tendenser, der er fundet i de forudgående beskrivelser. Evalueringens overordnede temaer vil blive belyst på tværs af de fire projekter.

3.1 Aktiviteter

Aktiviteterne er organiseret på forskellig vis i de enkelte lokalområder. De overordnede strukturer ses i den nedenstående tabel.

Tabel 1: Organisering af aktiviteter

Område	Organisering af aktiviteter
Område 1	• Kvartalsvise aktivitetsplaner • Børnene tilmelder sig kvartalsvis • Børnene skal gå hjem, hvis de ikke deltager
Område 2	• Månedsvise aktivitetsplaner med nyt tema hver måned • Ingen tilmelding • Børnene skal gå hjem, hvis de ikke deltager
Område 3	• Enkelte månedsplaner men ofte spontane aktiviteter • Ingen tilmelding • Børnene må være i hjemmebasen, hvis de ikke vil deltage
Område 4	• Overordnede projekter men ofte spontane aktiviteter • Kun tilmelding ved aktiviteter ud af huset • Børnene er i fritidsklubben, som de plejer, hvis de ikke deltager

Som det ses, arbejdes der både i område 1 og 2 med meget strukturerede aktivitetsplaner, hvor aktiviteterne for hver enkelt dag er skemalagte. I område 1 kører aktiviteterne kvartalsvist, og børnene skal tilmelde sig de enkelte aktiviteter. I område 2 er der et nyt tema for hver måned, men der er ingen tilmelding, og børnene kan frit deltage i alle aktiviteter. I begge områder skal børnene gå hjem, hvis de ikke ønsker at deltage i dagens aktivitet¹²⁵. I område 3 er der tale om mere spontane aktiviteter, hvilket primært skyldes, at den daglige leder har været meget alene med børnene, og at de gerne må blive i hjemmebasen. Derfor har det været vanskeligt at planlægge alle aktiviteterne på forhånd, men der er dog lavet aktivitetsplaner for nogle måneder¹²⁶. Også i område 4 er der lagt op til, at mange af aktiviteterne skal være spontane, men der vil også køre nogle overordnede projekter. De børn, der ikke ønsker at deltage, kan være i fritidsklubben, som de plejer¹²⁷.

Med hensyn til indholdet i aktiviteterne lægges der i alle områder vægt på, at børnene tilbydes en bred vifte af aktiviteter, og at det ikke kun er de traditionelle aktiviteter, som mange af børnene i forvejen dyrker i fritiden. Derudover lægges der generelt vægt på rummeligheden i aktiviteterne.

3.2 Organisering

Samlet set har beskrivelserne af fritidssportens organisering i de fire lokalområder vist, at der er store lokale forskelle, selvom den foregår inden for de samme overordnede rammer. Dette tyder på, at lokalsamfundets karakteristika og de involverede personer har stor betydning for, hvordan projektet i praksis udformer sig. Én model kan derfor ikke nødvendigvis overføres fra et lokalområde til et andet. I det følgende vil det blive belyst, hvilke forskelle og ligheder der er på organiseringen i de fire projekter.

Den lokale organisering

Samarbejdsrelationerne i de fire lokalområder er opsummeret i nedenstående tabel:

Tabel 2: Den lokale organisering

Område	Lokal organisering
Område 1	• Tæt samarbejde med fritidsklubben: Ansættelse, børn og aktiviteter. • Løsere samarbejde med SFO og skole: Aktiviteter og faciliteter • Underafdeling af lokal idrætsforening
Område 2	• Intet samarbejde med institutioner • Tilknytning til lokal idrætsforening men ikke som underafdeling • Arbejder på etablering af et samarbejde med begge parter
Område 3	• Tæt samarbejde med SFO: Bestyrelse, faciliteter og redskaber • Løsere samarbejde med fritidsklubber: Aktiviteter • Underafdeling af SFOens fodboldforening • Tilknytning til lokal idrætsforening
Område 4	• Meget tæt samarbejde med fritidsklub: Samme lokalitet og pædagog • Aktiviteter er for alle børn i klubben • Forældrerådet fra fritidsklubben indgår i fritidssportens bestyrelse

Selvom der er fællestræk mellem nogle af områderne, så er der overordnet tale om fire områder med fire forskellige modeller. Ud fra den ovenstående tabel ses det, at institutionerne generelt spiller en stor rolle for fritidssportens organisering, mens idrætsforeningernes rolle er mere begrænset.

Fritidssporten i område 1 er som den eneste optaget som en underafdeling af den lokale idrætsforening. Også i forhold til aktiviteter er der generelt et begrænset samarbejde mellem idrætsforeningerne og fritidssporten. Den samme tendens ses på, hvem der tog det primære initiativ til projektet. Kun i område 2 kom initiativet fra den lokale idrætsforening. I de resterende områder blev det primære initiativ taget af en eller flere kommunale institutioner. I område 1 og 3 har den lokale idrætsforening dog været med i hele projektforsløbet, men ikke i det daglige arbejde. Da både instruktører og pædagoger samtidig er lønnede, må der samlet siges at være en høj grad af professionalisering i alle lokalområder. Det frivillige arbejde begrænser sig til bestyrelsesarbejdet i fritidssporten.

I de tre områder, hvor der samarbejdes med institutioner, er der typisk en meget tæt tilknytning til én af områdets institutioner. Derudover er der i område 1 og 3 en løsere tilknytning til andre institutioner - primært i forhold til aktiviteter.

Den interne organisering

Den interne organisering i fritidssporten varierer ligeledes mellem lokalområderne. Eksempelvis er der tre forskellige modeller i spil i forhold til ansættelsen af fritidssportens personale i de tre etablerede lokalområder^{xiii}:

Tabel 3: Ansættelsesmodeller

Område	Ansættelsesmodel
Område 1	Ansættelse i fritidsklubben og udlejning til fritidssporten
Område 2	Ansættelse i selve fritidssporten
Område 3	Ansættelse i DGI og udlejning til fritidssporten

Der er både fordele og ulemper ved de enkelte modeller. De to udlejningsmodeller fritager fritidssporten for lønadministration og giver desuden sikre arbejdsforhold til pædagogerne. Ansættelsen i DGI gør dog, at der ikke er tale om lokal forankring. Udlejningen fra den kommunale institution sikrer den lokale forankring, men giver samtidig institutionen en masse forpligtelser, som kan virke afskrækkende ved etableringen af et samarbejde. Derudover er det endnu uvist, hvorvidt denne model kan blive permanent på grund af den kommunale lovgivning på området. Ansættelsen i selve fritidssporten sikrer ligeledes, at projektet forankres lokalt, men der kan være tale om meget usikre ansættelsesforhold, såfremt der ikke etableres særlige forsikringsordninger^{xiv}. Dermed skal der arbejdes videre med at finde en bæredygtig løsning på området.

I forhold til involveringen af frivillige tegner der sig det samme billede i alle lokalområder: Forældre vil gerne hjælpe til, når det drejer sig om afgrænsede, praktiske opgaver som fx kørsel og madlavning, mens det er mere vanskeligt at finde forældre, der vil binde sig til længerevarende opgaver som fx bestyrelsesarbejde. Derudover varierer det mellem områderne, hvor engagerede disse forældrebestyrelser har været. En anden problemstilling er, at der ofte vil komme en helt ny bestyrelse hvert år på grund af udskiftningen af børnene i fritidssporten. I område 1 og 4 mindskes dette problem ved, at to af bestyrelsesmedlemmerne vælges for to år ad gangen, mens de resterende vælges for et år¹²⁸. Dette overlap kan være med til at øge kontinuiteten i bestyrelsen.

Problemet er dog, at der kan være en stor udskiftning blandt børnene fra år til år, og at forældrene typisk kun ønsker at sidde i bestyrelsen i den periode, hvor de selv har børn i fritidssporten. En anden mulighed for at øge kontinuiteten kunne derfor være at inddrage andre end forældre i bestyrelsen. Det kunne eksempelvis være en eller to repræsentanter fra fritidssportens samarbejdspartnere eller nogle helt andre, som kunne være med til at give et

^{xiii} I område 4 var ansættelsesforholdet som nævnt ikke på plads, da interviewene blev gennemført.

^{xiv} Fra DGIs side arbejdes der i øjeblikket med at undersøge, hvorvidt særlige forsikringsordninger kan være en mulighed.

mere stabilt bestyrelsesgrundlag. Et eksempel på dette ses i område 3, hvor SFO-lederen er bestyrelsesformand^{xv}.

I forhold til den økonomiske organisering er samarbejdet med andre aktører i lokalområdet meget begrænset. I område 1 samarbejder fritidssporten og den lokale fritidsklub på grund af ansættelsesforholdene, og i område 2 er der optaget et lån i den lokale idrætsforening¹²⁹. Derudover er der ikke noget fast økonomisk samarbejde mellem parterne.

Generelt oplever interviewpersonerne i alle områder i større eller mindre grad, at økonomien i projektet har været for stramt. Det er vanskeligt umiddelbart at vurdere, hvilke områder, der har haft de største problemer, da der ikke er spurgt ind til konkrete beløb, og da regnskabet for det første projektår først skal indberettes den 1. oktober. Dog synes et samarbejde med de kommunale institutioner at medføre nogle økonomiske fordele for fritidssporten, hvilket primært skyldes muligheden for deling af faciliteter og redskaber, så fritidssporten ikke skal starte helt fra bunden. Overordnet må det desuden konkluderes, at forældrebetalingen udgør en meget stor andel af fritidssportens indtægter. Hvis der ses bort fra de ekstra indtægter, der måtte være i form af eksterne sponsorater, så udgør forældrebetalingen cirka 60 % af indtægterne, mens indtægterne fra puljepladserne udgør cirka 40 %, hvis der tages udgangspunkt i en forældrebetaling på 600 kr. i måneden og 1/3-puljepladser på 4367 kr. årligt^{xvi}.

3.3 Uformelle strukturer

De uformelle strukturer i de enkelte lokalområder spiller ligeledes en væsentlig rolle i det daglige arbejde i fritidssporten. Desuden kan de uformelle og mindre synlige aspekter have betydning for, hvordan det formelle samarbejde er organiseret og dermed være en af årsagerne til de lokale forskelle. I denne opsamlende analyse er det valgt at fokusere på udvalgte problemstillinger i projektforsløbet, aktørernes motivation samt deres opfattelse af projektets styrker og svagheder.

Projektforsløbet

I de fleste af lokalområderne er interviewpersonernes oplevelse af projektforsløbet overvejende positiv, selvom der har været en række større eller mindre problemer og udfordringer undervejs. Særligt i område 2 har der været store problemer i forhold til fritidssportens organisering og samarbejdsrelationerne i lokalområdet. Især forholdet til de kommunale institutioner har været problematisk, da fritidssporten opleves som en konkurrent i forhold til områdets børn, og institutionerne har derfor indtil videre været forbeholdne over for et samarbejde¹³⁰.

^{xv} I dette tilfælde forventer SFO-lederen dog at trække sig, når organiseringen er helt på plads, men han har været central for bestyrelsen helt siden opstarten.

^{xvi} Regnestykket forudsætter, at antallet af puljepladser svarer til det reelle antal af medlemmer i fritidssporten.

Dette forhold har ikke i samme grad været et problem i de resterende områder, som har et godt samarbejde med institutionerne. Alligevel har man både i område 1 og 3 mærket en snert af problematikken. I område 3 var der i en periode problemer i forhold til den største fritidsklub, men dette blev løst gennem et krisemøde i styregruppen, og siden har samarbejdet fungeret fint. I område 1 var der blandt personalet i fritidsklubben ved at brede sig en stemning om, at fritidssporten var en konkurrent. Problemet var dog ikke større, end at det blev løst gennem diskussion på et personalemøde. Fritidsklublederen oplever dog stadig en vis skepsis blandt andre fritidsklubber i kommunen, når der er møder i de eksterne samarbejdsfora¹³¹.

At problemet blev særlig udtalt i område 2, kan blandt andet skyldes, at der ikke har været den samme ventelisteproblematik i dette område som i område 1 og 3, og at der derfor er større konkurrence om børnene. I område 4 er der også kun et begrænset antal børn på venteliste, men forskellen er her, at fritidssporten er organiseret som en integreret del af fritidsklubben og ikke som et separat tilbud.

Som nævnt ovenstående, spiller de lokale idrætsforeninger en begrænset rolle i forhold til fritidssporten, selvom der er en form for tilknytning til idrætsforeningen i alle de etablerede lokalområder. Kun i område 1 er fritidssporten optaget som en formel afdeling af den lokale idrætsforening. Både i område 2 og 3 ville man gerne opnå samme status, men der er tilsyneladende en række barrierer i forhold til samarbejdet med idrætsforeningerne.

Først og fremmest kan idrætsforeningens organisering have betydning. I område 2 er den lokale idrætsforening organiseret således, at de enkelte afdelinger hæfter for hinandens økonomi. Da man i starten var usikker på fritidssportens økonomi, ønskede man derfor ikke at optage fritidssporten som underafdeling. Derudover nævner begge de interviewede foreningsformænd foreningens begrænsede kapacitet som en årsag til, at foreningen ikke har mulighed for at involvere sig yderligere i fritidssportens aktiviteter. Eksempelvis er der i område 1 venteliste i stort set alle idrætsforeningens afdelinger¹³². Mange af de barrierer, der opleves af idrætsforeningerne, skyldes dermed praktiske og organisatoriske forhold som egentlig ikke kan betegnes som uformelle strukturer, men som alligevel har haft stor betydning i projektforløbet, og som derfor nævnes her. Også mere uformelle forhold har dog haft betydning. I område 3 har den største barriere således været, at idrætsforeningen har været usikker på, hvad en formel binding til fritidssporten vil medføre i forhold til ansvar og arbejdsbyrde.

Opsamlende kan det konstateres, at alle de etablerede projekter har oplevet, at fritidssporten kan blive opfattet som en konkurrent af de kommunale institutioner, selvom det har været i meget varierende grad. Derudover er det karakteristisk, at man gerne ville have et tættere samarbejde med idrætsforeningen, men at en række barrierer vanskeliggør en udbygning af dette.

Motivation og engagement

De lokale projekter drives af ildsjæle, som dermed er afgørende for fritidssportens videre udvikling. Derfor er det interessant at belyse, hvad der motiverer aktørerne i arbejdet med projektet, samt hvorvidt der er nogle mønstre på tværs af områder og aktørgrupper. Aktørernes motivation er opsummeret i nedenstående tabel^{xvii}.

Tabel 4: Aktørernes motivation

Aktør	Motivation
Daglig leder	Idrætten som pædagogisk redskab (1) Pædagogik og engagement i idrætsforening (2) Børnene (3) Kombination af idræt og pædagogik (4)
Kommunal institution	Mere socialpædagogisk ansvar til foreninger (1) Glade børn (2) Børnene og at skabe noget i lokalsamfundet (3) Pladser til alle og idrætsaktiviteter (4)
Idrætsforening	Fremme tilknytning til foreningslivet (1) Børnene og idrætten. At noget gør en forskel (3)
Bestyrelse	Bredden i idrætsaktiviteterne (2) Pladserne og idrætten (4)

Note: Tallene i parentes svarer til område 1-4.

Som det ses, spiller idrætten en væsentlig rolle i aktørernes motivation på tværs af projekterne og aktørernes rolle. Derudover er det karakteristisk, at tre ud af fire af de daglige ledere nævner muligheden for at kombinere idræt med pædagogik som en væsentlig motivationsfaktor. Den anden store motivationsfaktor er arbejdet med børnene, som eksplicit fremhæves af alle aktørerne fra område 3, men som samtidig er underliggende faktorer hos de øvrige aktører. Derudover motiveres aktørerne af foreningslivets og lokalsamfundets rolle i projektet samt af muligheden for at skaffe pladser til alle børn. Bortset fra de daglige ledere, der primært motiveres af kombinationen af idræt og pædagogik, er der dermed ikke noget entydigt mønster i aktørernes motivationsfaktorer, som fordeler sig på tværs af områder og aktører.

^{xvii} Der er kun nævnt de faktorer, som aktørerne eksplicit nævner, når der spørges direkte ind til, hvad der motiverer dem i projektet.

Styrker og svagheder

I forlængelse af aktørernes motivation, er det interessant at belyse, hvorvidt der er nogle mønstre i oplevelsen af projektets styrker og svagheder. Dette fremgår af nedenstående tabel:

Tabel 5: Projektets styrker og svagheder

Aktør	Styrke	Svaghed
Daglig leder	Fællesskabet (1) Idrætten (2) Friheden – ingen restriktioner (3)	Begrænset voksenkontakt (1) Manglende målsætninger (2) Økonomi (3)
Kommunal institution	Lokal bæredygtighed som styrke (1) Idrætten. Kontakt til alle børn (2) Foreninger og institutioner sammen (3) Kombination af pladser og idræt (4)	Lokal bæredygtighed som udfordring (1) Økonomi (3) Ingen langsigtet løsning (4)
Idrætsforening	Trængende målgruppe. Tilknytning til foreningslivet (1) Pasning gennem privat initiativ (3)	Manglende kontinuitet i bestyrelsen (1)
Bestyrelse	Kombination af idræt og pasning (2) Stor organisation bag (4)	Lav personalenormering (2)

Note: Tallene i parentes svarer til område 1-4.

Som det ses, nævnes en lang række forskellige faktorer som henholdsvis styrker og svagheder i projektet. Mange aktører på tværs af områder og aktørgrupper ser idrætten og pasningen som projektets styrke. Derudover nævnes en række enkeltstående forhold: Friheden i projektet, at en stor organisation som DGI står bag, samt at der er tale om en kombination af foreninger og institutioner.

Dermed er det meget forskelligt, hvad aktørerne umiddelbart ser som projektets styrker. I forhold til projektets svagheder knytter mange af de nævnte faktorer sig til projektets økonomiske og ressourcemæssige begrænsninger, som medfører en stram økonomi og et tyndt personalegrundlag. De resterende faktorer knytter sig primært til usikkerhed omkring fremtiden, hvilket er karakteristisk for et projekt som dette, der indtil videre kører i en afgrænset projektperiode. Overordnet set er der - hverken i forhold til områder eller aktørgrupper - et entydigt mønster i forhold til oplevelsen af styrker og svagheder.

3.4 Fremtidsvisioner

I forhold til interviewpersonernes fremtidsvisioner for projektet er der i alle lokalområder både ambitioner og forventninger om, at projektet fortsætter, selvom ambitionsniveauet varierer mellem lokalområderne. Visionerne i de enkelte lokalområder er kort opsummeret i nedenstående tabel:

Tabel 6: Fremtidsvisioner i projekterne

Område	Visioner
Område 1	Udvidelse med flere årgange og børnehaver om formiddagen, så tilbuddet kommer til at gælde alle børn i området
Område 2	Optagelse i idrætsforeningen samt etablering af samarbejde med de kommunale institutioner. Eventuelt så institutionerne på skift kan dyrke idræt i fritidssporten
Område 3	Visioner om, at fritidssporten skal fortsætte, men der er ingen konkrete fremtidsplaner ud over et mere struktureret samarbejde med fritidsklubberne
Område 4	Fritidssporten ses som en del af de aktiviteter, der skal etableres i den nye by, og eventuelt som en del af en ny idrætsforening i området. Vision om, at børn generelt kan få mulighed for at dyrke deres foreningsaktiviteter efter skoletid

Planerne for fremtiden afspejler også, at fritidssporten i større eller mindre grad ser sig selv som en central del af lokalsamfundet. Selvom der er mange visioner, er der dog generelt stor usikkerhed omkring fremtiden på grund af uvisheden om den fremtidige finansiering af projektet. Uvisheden øges desuden af det prioriteringskatalog, som blev fremlagt af kommunen midt i interviewperioden, og som kan medføre omfattende omorganiseringer på fritidsområdet¹³³.

Et eventuelt frafald af offentlige midler til fritidssporten ses som en stor barriere for fremtiden, og i tre ud af de fire områder nævnes et forhøjet kontingent som en mulig løsning. Den generelle usikkerhed og fokus på de økonomiske forhold i fremtiden er dog ikke overraskende i et projekt som dette, der foreløbigt kun er finansieret i tre år. Ses der bort fra de økonomiske forhold, er der generelt et positivt syn på projektets fremtid.

3.5 Opsamling: Potentialer og udfordringer for fritidssporten

På baggrund af analysen må det konkluderes, at der tilsyneladende er basis for fritidssporten i de fire lokalområder. Alle interviewpersoner er positive over for projektet som helhed, der er visioner for fremtiden, og alle steder er der engagerede ildsjæle, som har lysten og viljen til at arbejde for fritidssporten. Analysen rejser dog også en række spørgsmål i forhold til de fremtidige udfordringer og muligheder for fritidssporten, som vil blive belyst i det følgende.

Formålet er ikke at komme med en dybdegående vurdering af projektet, da dette vil blive gjort i anden del af evalueringen. Alligevel skal der drages nogle foreløbige konklusioner om, hvad der indtil videre kan læres af projektet, samt hvordan disse erfaringer kan bruges i den videre udvikling af fritidssporten. Der er dog ikke tale om en komplet oversigt, da der vil blive fokuseret på udvalgte problemstillinger, som primært knytter sig til den lokale organisering.

De lokale samarbejdsrelationer

I forhold til de *kommunale institutioner* er der de fleste steder et godt samarbejde. Alligevel har man i alle de etablerede projekter i større eller mindre grad erfaret, at fritidsklubberne kan opleve fritidssporten som en konkurrent. Mest udtalt er problematikken i område 2, hvor der

stadig ikke er etableret et samarbejde med institutionerne. Dette kan skyldes flere faktorer, men en af årsagerne kan være, at der ikke har været lange ventelister til fritidstilbuddene i dette område, mens ventelisteproblematikken har været den primære årsag til etableringen af fritidssporten i de resterende områder.

I den videre udvikling af projektet bør man derfor være opmærksom på relationen til institutionerne og på den potentielle konkurrenceproblematik. Da der er et pasningsbehov i tidsrummet for aktiviteterne, er det vanskeligt ikke at betragte fritidssporten som et pasningstilbud, selvom det ikke er projektets primære formål. Ikke desto mindre kan samarbejdet med de kommunale institutioner uden tvivl være givtigt. For at fremme et godt forhold til institutionerne er det vigtigt, at fritidssporten fremstår som et supplement og ikke som en konkurrent, og at institutionerne ser sig selv som en del af projektet. Selvom der ikke er et pasningsbehov, kan der meget vel være et idrætsligt behov, og derfor er det væsentligt, at modellen tilpasses lokalområdet.

I forhold til samarbejdet med de *lokale idrætsforeninger* er det karakteristisk, at det er vanskeligt at få idrætsforeningerne til at indgå i et forpligtende samarbejde med fritidssporten. Kun i område 1 er fritidssporten optaget som en afdeling af den lokale idrætsforening, og samarbejdet omkring idrætsaktiviteter og instruktører er ligeledes begrænset. Forholdet til idrætsforeningerne er dog på ingen måde præget af konflikt, og de interviewede formænd er generelt meget positivt indstillede og følger aktivt med i projektet. Hovedårsagen til den manglende involvering synes at være, at idrætsforeningerne i forvejen har kapacitetsproblemer og derfor har svært ved at stille med frivillig arbejdskraft.

En af de fremtidige udfordringer er derfor at se på, hvordan idrætsforeningerne - på trods af disse kapacitetsproblemer - kan integreres yderligere i projektet, da det vil kunne bidrage til projektets lokale forankring. Først og fremmest kan dette gøres gennem et formelt medlemskab af hovedforeningen. Organiseringen i område 1 illustrerer, at et formelt medlemskab kan fungere godt, selvom der overordnet set er kapacitetsproblemer i foreningen. Et sådant medlemskab medfører ikke nødvendigvis ekstra arbejdsopgaver for foreningen, men kan ikke desto mindre være et væsentligt element i den lokale forankring. Et samarbejde om lokale arrangementer, som også praktiseres i område 1, kan være en anden mulighed for at knytte fritidssporten til det øvrige foreningsliv. I forhold til involveringen af de lokale idrætsforeninger er det derfor centralt, at der er klarhed over, hvad et formelt samarbejde indebærer, samt at der samarbejdes ud fra de muligheder, som den enkelte forening har for at afsætte ressourcer til projektet.

Mere generelt kan det desuden diskuteres, hvorvidt nogle typer af idrætsforeninger egner sig bedre end andre til at indgå i et sådant samarbejde. Ifølge Ibsen kan der overordnet sondres mellem fire typer af foreninger, afhængig af hvad fællesskabet bygger på: Idébaserede foreninger, lokalforeninger, aktivitetsbaserede foreninger samt serviceforeninger^{xviii}. Mange

^{xviii} Se Ibsen 2006a: 26ff for yderligere uddybning af de fire foreningstyper.

idrætsforeninger er dog en blanding af disse typer - eksempelvis kan fællesskabet bygge på både lokalt tilhørsforhold og aktiviteter. Problemet med en rendyrket aktivitetsforening, hvor aktiviteten er det bærende element, kan imidlertid være, at foreningen ofte isolerer sig i forhold til det omgivende samfund og derfor ikke føler sig forpligtet i forhold til problemløsning i lokalområdet¹³⁴. I relation til et samarbejde med fritidssporten kan der derfor argumenteres for, at det generelt er en fordel, hvis idrætsforeningen til dels bygger på et lokalt tilhørsforhold.

Endelig er det værd at understrege, at fritidssporten på en række områder adskiller sig fundamentalt fra de eksisterende foreninger, hvilket også kan spille ind på samarbejdsrelationerne med disse. Fritidssporten kan med andre ord opfattes som en 'fremmed fugl' i foreningsidrætten, da den undsiger konkurrenceidrætten, opfylder et pasningsbehov og i høj er grad professionaliseret. Dette forhold kommer dog ikke konkret til udtryk i de belyste lokalområder, hvor idrætsforeningerne generelt har et meget positivt syn på fritidssporten. Det kan dog være en underliggende faktor i forhold til idrætsforeningernes begrænsede engagement i fritidssporten, selvom andre faktorer givetvis også spiller ind.

Overordnet set er der imidlertid ingen tvivl om, at samarbejdet med både institutioner og idrætsforeninger har en række fordele, hvilket tydeligt ses i de fire lokalområder. Fordelene gælder ikke kun for fritidssporten men også for de andre involverede parter samt for lokalsamfundet som helhed:

- Læring for alle parter gennem faglig sparring
- Fordeling af arbejdet på flere parter, hvilket gør projektet mindre sårbart
- Styrkelse af børnenes tilknytning til foreningslivet
- Styrkelse af den lokale forankring
- Mulighed for at samarbejde om børnene
- Mulighed for at samarbejde om aktiviteter
- Mulighed for deling af redskaber og faciliteter

Samarbejdet mellem frivillige foreninger og offentlige institutioner giver dermed nogle muligheder, som de enkelte parter ikke ville have hver for sig, hvilket netop er styrken ved partnerskaber¹³⁵. Ud fra erfaringerne i de fire lokalområder er der en række forhold, der synes at fremme muligheden for gode samarbejdsrelationer i lokalområdet. De meste centrale forhold er opsummeret nedenstående.

- Inddragelse af alle parter
- Hyppig og åben kommunikation
- Forventningsafstemning og formulering af fælles mål
- Klarhed omkring opgaver og ansvarsområder
- Tilpasning til lokalområdets behov

En eller flere modeller?

Evalueringen har overordnet vist, at lokalområderne har organiseret sig meget forskelligt, selvom de har arbejdet under de samme overordnede rammer. Dette indikerer, at der er forskellige lokale behov og betingelser, som der bør tages højde for i forbindelse med projektets videreudvikling. Det varierer mellem lokalområderne, hvilke aktører der har ressourcerne og engagementet, og det varierer også på hvilke præmisser, de ønsker at deltage. Som nævnt kan der desuden være stor forskel på områderne i forhold til manglen på fritidsklubpladser. Det kan derfor være en mulighed at lade organiseringen af fritidssporten afhænge af graden af områdets ventelisteproblematik, da dette er centralt for forholdet til områdets kommunale institutioner.

En mulig model for områder med ingen eller begrænset ventelisteproblematik er den, der foreslås i område 2, hvor institutionerne på skift kan sende børnene til aktiviteter i fritidssporten sammen med en pædagog. Denne model minder om konceptet fra "Sammen bevæger vi os", der foregår på SFO-niveau¹³⁶. En anden mulighed er modellen fra område 4, hvor fritidssporten er en integreret 'gren' af fritidsklubben, hvilket betyder, at børnene ikke mærker nogen forskel. I begge disse modeller er fritidssporten i praksis ikke en fasttømret enhed med faste medlemmer på daglig basis. Omvendt kan fritidssporten som en mere afgrænset enhed med faste medlemmer, meget vel være en god løsning i områder med stor mangel på fritidsklubpladser. Uanset hvilke modeller der vælges for fremtiden, er det centrale dermed, at der tages højde for de betingelser og behov, der eksisterer i lokalområdet.

Anlægges der en mere kritisk vinkel, kan det imidlertid diskuteres, hvorvidt foreningskonstruktionen i fritidssporten i nogle tilfælde er kunstig. Særligt i område 4, hvor foreningen ikke er synlig i hverdagen men blot giver nogle ekstra muligheder for fritidsklubben, kan konstruktionen diskuteres. Samtidig er det et paradoks, at fritidssporten skal være foreningsbaseret, men samtidig adskiller sig fundamentalt fra de etablerede foreninger, mens den har meget tilfælles med fritidsklubberne. Derfor er spørgsmålet, om de samme resultater kunne opnås ved at give fritidsklubberne ekstra ressourcer til idrætsaktiviteter? Ud fra interviewpersonernes syn på projektets styrke tyder noget dog på, at den foreningsbaserede model har en række potentialer. Alligevel er konstruktionen et spørgsmål, som bør tages med i de fremtidige overvejelser, og som kan belyses yderligere i anden del af evalueringen.

Rammer projektet målgruppen?

Den sidste udfordring, der skal inddrages her, er, hvorvidt projekterne i deres nuværende udformning rammer den oprindelige målgruppe. Et af formålene med projektet er, at de ikke idrætsaktive også skal motiveres til mere fysisk bevægelse¹³⁷. I alle projekter er der da også stor fokus på rummeligheden i aktiviteterne for de børn, der er i fritidssporten, og for motivering af de børn i fritidssporten, som ikke er så aktive. Selvom det stadig er tidligt i projektforsløbet, er der også meldinger om, at nogle af børnene er blevet mere aktive og har fået nye succesoplevelser gennem idrætsaktiviteterne¹³⁸. Spørgsmålet er imidlertid, om de

mest idrætssvage børn overhovedet melder sig ind i fritidssporten, og om man dermed rammer denne målgruppe i projektet?

Evalueringen har ikke belyst, hvilke børn, der melder sig ind i fritidssporten. Ikke desto mindre må det formodes, at det primært drejer sig om to grupper: De børn, der ikke i forvejen er visiteret til en fritidsklubplads, samt de børn, der i forvejen gerne vil dyrke idræt. I forhold til den første gruppe er der tale om de børn, som kommunen på forhånd har vurderet til at have det mindste behov for en fritidsklubplads, hvilket ofte vil sige de ressourcestærke børn. Da man samtidig ved, at børn fra de ressourcestærke familier ofte er aktive i fritiden i forvejen¹³⁹, så er spørgsmålet om man rammer projektets målgruppe? Heraf følger også spørgsmålet om, hvorvidt man med fritidssporten er med til at opdele fritidstilbuddene i et A og et B-hold, hvilket netop er en af bekymringerne hos institutionerne i område 2. Denne frygt opstår som følge af, at man ikke kan få friplads i fritidssporten, mens fx 1/3 af børnene i fritidsklubben i område 2 har friplads¹⁴⁰. Dette problem kan potentielt blive endnu større, hvis forældrebetalingen i fritidssporten må stige som følge af en eventuel nedskæring i den offentlige støtte. Dermed kan den fremtidige finansiering også have stor betydning for, hvorvidt målgruppen rammes.

Der er dog nogle tiltag i lokalområderne, som fremmer muligheden for at mindske denne potentielle ulighed mellem fritidstilbuddene, og som samtidig måske kan fange flere af de idrætssvage børn. I område 1 vil det være alle 4. classes elever, der starter i fritidssporten efter sommerferien. Derudover åbnes der op for flere forskellige muligheder for deltagelse i fritidssporten, hvilket formentlig kan tiltrække en bredere målgruppe. Organiseringen i område 4 kan ligeledes ramme en bred målgruppe, da alle fritidsklubbens medlemmer har mulighed for at deltage i idrætsaktiviteterne. Endelig vil der i område 2 være særlige tiltag for overvægtige som følge af tilskuddet fra kultur- og socialministeriets pulje. Der er dermed tiltag på vej, som potentielt kan fremme de idrætssvages deltagelse. Ikke desto mindre er hele spørgsmålet om målgruppen et centralt forhold, som der ligeledes bør arbejdes videre med i udviklingen af projektet.

4 Konklusion

Samlet set har denne delrapport vist, at der er store variationer i fritidssportens organisering i de fire belyste lokalområder, selvom de overordnede rammer har været ens. Dette gælder både i forhold til den interne organisering og organiseringen i lokalområdet, hvor samarbejdet med de øvrige lokale aktører varierer både i styrke og karakter. Dette tyder på, at de lokale betingelser såvel som de involverede personer spiller en stor rolle for den lokale udformning af projektet. Dermed kan de uformelle strukturer have stor betydning for organiseringen af projektet.

Overordnet findes de tætteste relationer mellem fritidssporten og de kommunale institutioner. Her samarbejdes der både i forhold til organiseringen og aktiviteter. Idrætsforeningerne spiller derimod en mere begrænset rolle, selvom de har været med i hele forløbet i alle de etablerede projekter. Kun i et enkelt område, er der etableret formelle bånd mellem fritidssporten og idrætsforeningen, og samarbejdet omkring aktiviteter er ligeledes begrænset.

En anden overordnet konklusion er, at der tilsyneladende er basis for projektet i alle de belyste lokalområder. Alle interviewpersoner har et positivt syn på projektet som helhed, og derudover er det tydeligt, at de personer, der dagligt arbejder med fritidssporten, er dybt engagerede i projektet, og ser en fremtid for projektet i lokalområdet. Derudover tyder evalueringen på, at samarbejdet med andre lokale aktører medfører en række fordele for alle parter. Partnerskaber kan dermed tilsyneladende medføre flere fordele, end hvis aktørerne arbejdede hver for sig. I den ovenstående opsamling blev der dog også fundet en række udfordringer for det videre arbejde med projektet.

Dels er der stadig et potentiale i de lokale samarbejdsrelationer, da idrætsforeningernes rolle indtil videre er ret begrænset. En af de fremtidige udfordringer kunne derfor være at inddrage idrætsforeningerne yderligere i projektet, da det vil kunne bidrage til den lokale forankring. I forhold til samarbejdet med institutionerne er det væsentligt at være opmærksom på den konkurrenceproblematik, der kan opstå mellem lokale institutioner og fritidssporten, som har været særlig fremtrædende i område 2. Overordnet er det centralt, at der fortsat tages hensyn til de lokale forskelle, så de lokale potentialer kan udnyttes. Således kan én model ikke nødvendigvis overføres fra et område til et andet, og derfor bør det også i fremtiden være muligt at operere med flere forskellige modeller. Fx er det en mulighed at benytte særlige modeller i de områder, hvor ventelisteproblematikken ikke er så udbredt, men hvor der stadig er et behov for fokus på idrætsaktiviteter. I forlængelse af dette kan der ligeledes arbejdes videre med, hvordan man i højere grad får de idrætssvage børn med i projektet, selvom der allerede nu er tiltag på vej i flere lokalområder.

Tilbage står også spørgsmålet om, hvordan fritidssporten skal finansieres fremover. Projektet ligger i grænseområdet mellem et pasningstilbud og en idrætsforening, og spørgsmålet er derfor, om finansieringen skal ske gennem puljepladser, som det er tilfældet i dag, eller gennem foreningsstøtte? Hvis der bliver tale om en foreningsbaseret model er der risiko for at

økonomien bliver så stram, at forældrebetalingen må forhøjes. Dette vil øge risikoen for, at det bliver de velstilledes børn, som ofte er idrætsaktive i forvejen, der går i fritidssporten. Denne problematik skyldes også, at fritidssporten ikke har fripladser, som de kommunale institutioner. Bliver der tale om en model med finansiering gennem puljepladser, er ulempen, at der skal søges om puljepladserne på årlig basis, hvilket kan medføre usikkerhed i lokalområderne. Derudover kan selve betegnelsen "puljepladser" være problematisk i forhold til relationerne til de kommunale institutioner - særligt i områder, hvor der ikke er mangel på fritidsklubpladser.

Selvom det ovenstående skal ses som nogle foreløbige betragtninger på projektets potentialer og udfordringer, er der dermed flere forhold, der allerede nu kan tænkes ind i det videre arbejde. Samlet set er der derfor en række spændende udfordringer at tage fat på – både for DGI og for Århus kommune, der skal være med til at definere de økonomiske rammer for projektet fremover. Evalueringen har dog også vist, at projektet har potentialer, og at partnerskaber mellem offentlige og frivillige aktører tilsyneladende kan være givtigt. Det skal derfor blive spændende at se, hvordan projektet udvikler sig i resten af projektperioden.

5 Kildefortegnelse

Litteratur:

- Christensen, Mette Krogh (2004): *"Professioner og værdier i børns idrætsmiljøer. En evaluering af udviklingsprojektet 'Børn lærer gennem kroppen'"*. Center for Idræt, Aarhus Universitet. Skriftserien Ludus, nr. 1, 2004.
- Eilbert, Kay W. (2003): *"A Community Health Partnership Model: Using Organizational Theory to Strengthen Collaborative Public Health Practice"*. A Dissertation submitted to the Faculty of the School of Public Health and Health Services of the George Washington University.
- Hjære, Mette (2005): *"Partnerskaber – på vej mod en ny samarbejdskultur?"* Rapport fra et følgestudie af tre partnerskaber mellem offentlige og frivillige sociale organisationer. Center for frivilligt socialt arbejde.
- Huxham, Chris & Six Vangen (2000): "What makes partnerships work?" in Osborne, Stephen P. (red.) (2000): *"Public-private Partnerships. Theory and Practice in International Perspective"*. Routledge, pp. 293-310.
- Ibsen, Bjarne & Ulla Habermann (2005a): *"Definition af den frivillige sektor i Danmark"*. Temahæfte, Frivillighedsundersøgelsen – En kortlægning af den frivillige sektor i Danmark.
- Ibsen, Bjarne & Ulla Habermann (2005b): *"'Guf' og 'Gab'. Foreninger og frivilligt arbejde i Københavns Kommune"*. December 2005. Københavns Kommune.
- Ibsen, Bjarne (2006a): *"Foreningsidrætten i Danmark. Udvikling og udfordringer"*. Idrættens Analyseinstitut.
- Ibsen, Bjarne (2006b): Projektbeskrivelse til ansøgning: *"Analyse af partnerskabsmodeller omkring fysisk aktivitet for børn"*. Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund.
- Internetavisen Jyllandsposten (2005): *"Leg i Liffen"*. 10. september 2005.
- Jensen, Bente & Pernille Due (2001): *"Idræt giver trivsel"*. Ungdom & Idræt nr. 30, 18. oktober 2001.
- Kvale, Steiner (2004): *"Interview: En introduktion til det kvalitative forskningsinterview"*. Hans Reitzels Forlag.
- Marshall, Catherine & Gretchen B. Rossmann (1995): *"Designing Qualitative Research"*. Sage Publications.
- Osborne, Stephen P. (red.) (2000): *"Public-private Partnerships. Theory and Practice in International Perspective"*. Routledge.
- Sørensen, Hanne Værum (2004): *"Fra børnehave til idrætsbørnehave. Videns - og erfaringsopsamling fra de første idrætsbørnehaver i Danmark"*. Århus kommune.
- Wood, Donna J. & Barbara Gray (1991): *"Toward a Comprehensive Theory of Collaboration"*. Journal of Applied Behavioural Science, Vol. 27, No. 2, pp. 139-162.
- Århus kommune (2001): *"Styrkelse af indsatsen overfor udsatte børn og unge i Århus kommune"*. Vedtaget af byrådet 26. september 2001.

Hjemmesider:

<http://aaif.klubfodbold.dk/default.asp?pageid=383>
www.aarhus.dk
www.aarhuskommune.dk
<http://www.aarhuskommune.dk/prioritering>
www.bub.dk
www.fritidssport.dk
www.fritidssport.dk/dgi
www.kum.dk/sw9696.asp
www.kum.dk/sw44083.asp
www.liffen.dk

Øvrige dokumenter:

Aktivitetsplan november 2005, område 3
Ansættelseskontrakt mellem DGI og daglig leder, område 3
Den daglige leders skriftlige evaluering, område 2
DGI Fritidssport Nyhedsbrev, november 2004
DGI Fritidssport Nyhedsbrev, marts 2006
Nyhedsbrev fritidssporten og fritidsklubben, område 1, februar 2006
Projektansøgning til DGI, område 4
Referat af DGI Netværksmøde 11. oktober 2005
Referat af evalueringssamtale med DGI, område 2, 21. marts 2006
Referat af evalueringssamtale med DGI, område 3, 27. marts 2006
Vedtægter, fritidssporten område 1
Vedtægter, fritidssporten område 2
Vedtægter, fritidssporten område 4
Virkeplan, fritidssporten område 1

Interviews:

Interview med daglig leder, område 1, 22. maj 2006
Interview med fritidsklubleder, område 1, 7. juni 2006
Interview med formand for idrætsforening, område 1, 18. maj 2006
Interview med daglig leder, område 2, 17. maj 2006
Interview med fritidsklubleder, område 2, 24. maj 2006
Interview med bestyrelsesformand, område 2, 6. juni 2006
Interview med daglig leder, område 3, 1. juni 2006
Interview med SFO-leder, område 3, 30. maj 2006
Interview med formand for idrætsforening, område 3, 23. maj 2006
Interview med daglig leder, område 4, 12. juni 2006
Interview med fritidsklubleder, område 4, 12. juni 2006
Interview med bestyrelsesmedlem, område 4, 2. juni 2006

6 Noter

-
- ¹ www.fritidssport.dk/dgi
 - ² www.aarhuskommune.dk. Kontingentet varierer efter klassetrin, og der er tillæg for aftenåbne klubber
 - ³ www.fritidssport.dk/dgi
 - ⁴ Projektbeskrivelse på www.fritidssport.dk/dgi
 - ⁵ Marshall & Rossmann 1995:41
 - ⁶ Ibsen 2006b: 4
 - ⁷ Osborne 2000:19
 - ⁸ Projektbeskrivelse på www.fritidssport.dk/dgi
 - ⁹ Eilbert 2003:19, Osborne 2000:11
 - ¹⁰ Den oprindelige definition omhandler 'sociale aktiviteter', hvilket er fjernet her.
 - ¹¹ Hjære, 2005: 12
 - ¹² Wood & Gray 1991: 161
 - ¹³ Christensen 2004
 - ¹⁴ www.fritidssport.dk/dgi
 - ¹⁵ www.kum.dk/sw9696.asp
 - ¹⁶ www.bub.dk
 - ¹⁷ Kvale 2004: 129
 - ¹⁸ www.aarhus.dk
 - ¹⁹ Fritidssportens hjemmeside, område 1
 - ²⁰ Interview af fritidsklubleder og formand for idrætsforening, område 1
 - ²¹ DGI Nyhedsbrev, november 2004
 - ²² Interview af fritidsklubleder, område 1
 - ²³ Interview af daglig leder, område 1
 - ²⁴ Fritidssportens hjemmeside, område 1
 - ²⁵ Interview af daglig leder, område 1
 - ²⁶ Fritidssportens virkeplan, område 1
 - ²⁷ Interview af daglig leder, område 1
 - ²⁸ Interview af daglig leder, område 1, fritidssportens virkeplan, område 1
 - ²⁹ Interview af fritidsklubleder, område 1
 - ³⁰ Interview af daglig leder, område 1
 - ³¹ Interview af daglig leder, område 1
 - ³² Interview af daglig leder og fritidsklubleder, område 1
 - ³³ Fritidsklubben og fritidssportens nyhedsbrev, februar 2006
 - ³⁴ Fritidsklubbens og fritidssportens nyhedsbrev, februar 2006
 - ³⁵ Interview af formand for idrætsforening, område 1
 - ³⁶ Interview af daglig leder, område 1
 - ³⁷ Interview af daglig leder, område 1
 - ³⁸ Interview af daglig leder, område 1
 - ³⁹ Interview af daglig leder, område 1
 - ⁴⁰ Interview af fritidsklubleder, område 1
 - ⁴¹ Interview af formand for idrætsforening, område 1
 - ⁴² Interview af daglig leder, område 1
 - ⁴³ Fritidssportens virkeplan, område 1
 - ⁴⁴ Interview af daglig leder og fritidsklubleder, område 1
 - ⁴⁵ Fritidssportens hjemmeside, område 1
 - ⁴⁶ Fritidssportens vedtægter, område 1
 - ⁴⁷ Interview af daglig leder og fritidsklubleder, område 1
 - ⁴⁸ Interview af daglig leder og fritidsklubleder, område 1
 - ⁴⁹ Interview af daglig leder og fritidsklubleder, område 1
 - ⁵⁰ Interview af fritidsklubleder, område 1
 - ⁵¹ Interview af daglig leder, område 1
 - ⁵² Interview af daglig leder, område 1
 - ⁵³ Interview af formand for idrætsforening, område 1
 - ⁵⁴ Interview af fritidsklubleder, område 2 og www.aarhus.dk
 - ⁵⁵ Jyllandsposten 10. september 2005
 - ⁵⁶ Fritidssportens hjemmeside, område 2
 - ⁵⁷ Nyhedsbrev DGI Fritidssport, marts 2006

-
- ⁵⁸ Foreningens hjemmeside, område 2
⁵⁹ Foreningens hjemmeside, referat af evalueringssamtale med DGI 21. marts 2006
⁶⁰ Interview af daglig leder, område 2
⁶¹ www.kum.dk/sw44083.asp
⁶² Referat af evalueringssamtale med DGI 21. marts 2006
⁶³ Interview af daglig leder, område 2
⁶⁴ Interview af daglig leder, område 2
⁶⁵ Interview af daglig leder, område 2
⁶⁶ Interview af daglig leder, område 2
⁶⁷ Referat af evalueringssamtale med DGI, 21. marts 2006
⁶⁸ Interview af daglig leder, område 2
⁶⁹ Referat af evalueringssamtale med DGI 21. marts 2006, interview af bestyrelsesformand, område 2
⁷⁰ Interview af daglig leder, område 2
⁷¹ Interview af bestyrelsesformand, område 2
⁷² Interview af bestyrelsesformand, område 2
⁷³ Interview af daglig leder, område 2
⁷⁴ Interview af fritidsklubleder, område 2
⁷⁵ Interview af fritidsklubleder, område 2
⁷⁶ Interview af daglig leder, område 2
⁷⁷ Interview af fritidsklubleder, område 2
⁷⁸ Interview af fritidsklubleder, område 2
⁷⁹ Interview af bestyrelsesformand, område 2
⁸⁰ Interview af bestyrelsesformand, område 2
⁸¹ Interview af fritidsklubleder, område 2
⁸² Interview af daglig leder, område 2
⁸³ Interview af fritidsklubleder, område 2
⁸⁴ Interview af daglig leder, område 2
⁸⁵ Interview af SFO-leder område 3
⁸⁶ Interview af daglig leder, område 3
⁸⁷ Fodboldafdelingens hjemmeside, område 3
⁸⁸ Aktivitetsplan november 2005 og interview af daglig leder, område 3
⁸⁹ Referat af DGI netværksmøde 11. oktober 2005
⁹⁰ Interview af daglig leder, område 3
⁹¹ Interview af daglig leder, område 3
⁹² Ansættelseskontrakt mellem DGI og daglig leder, område 3
⁹³ Interview af daglig leder, område 3
⁹⁴ Interview af SFO-leder, område 3
⁹⁵ Interview af formand for idrætsforening, område 3
⁹⁶ Interview af formand for idrætsforening, område 3
⁹⁷ Interview af daglig leder og formand for idrætsforening, område 3
⁹⁸ Interview af daglig leder i område 3.
⁹⁹ Interview af formand for idrætsforening, område 3
¹⁰⁰ Interview af SFO-leder, område 3
¹⁰¹ Interview af SFO-leder, område 3
¹⁰² Interview af daglig leder, område 3
¹⁰³ Interview af daglig leder, område 3
¹⁰⁴ Interview af SFO-leder, område 3
¹⁰⁵ Interview af SFO-leder og daglig leder, område 3
¹⁰⁶ Interview af SFO-leder, område 3
¹⁰⁷ Interview af daglig leder, område 3, referat af evalueringssamtale med DGI, 27. marts 2006
¹⁰⁸ Interview af daglig leder, område 3
¹⁰⁹ Interview af daglig leder og SFO-leder, område 3
¹¹⁰ Interview af fritidsklubleder og bestyrelsesmedlem, område 3
¹¹¹ Projektansøgning til DGI, område 4
¹¹² Projektansøgning til DGI, område 4
¹¹³ Interview af daglig leder, område 4
¹¹⁴ Interview af bestyrelsesmedlem, område 4
¹¹⁵ Interview af daglig leder, område 4
¹¹⁶ Interview af bestyrelsesmedlem, område 4
¹¹⁷ Interview af bestyrelsesmedlem, område 4
-

-
- ¹¹⁸ Interview af bestyrelsesmedlem, område 4
¹¹⁹ Fritidssportens vedtægter, område 4
¹²⁰ Interview af daglig leder og bestyrelsesmedlem, område 4
¹²¹ Interview af bestyrelsesmedlem, område 4
¹²² Interview af bestyrelsesmedlem, område 4
¹²³ Interview af bestyrelsesmedlem og fritidsklubleder, område 4
¹²⁴ Interview af daglig leder, område 4
¹²⁵ Interviews af daglige ledere, område 1 og 2
¹²⁶ Interview af daglig leder, område 3
¹²⁷ Interview af daglig leder, område 4
¹²⁸ Vedtægter for fritidssporten, område 1 og 4
¹²⁹ Interview af daglige ledere, område 1 og 2
¹³⁰ Interview af fritidsklubleder, område 2
¹³¹ Interview af fritidsklubleder, område 1
¹³² Interviews af formænd for idrætsforening, område 1 og 3
¹³³ www.aarhuskommune.dk/prioritering
¹³⁴ Ibsen 2006a: 32
¹³⁵ Huxham & Vangen 2000: 293
¹³⁶ Interview af daglig leder, område 2
¹³⁷ Projektbeskrivelse på www.fritidssport.dk/dgi
¹³⁸ Interview af daglig leder, område 1 og 2
¹³⁹ Jensen & Due 2001
¹⁴⁰ Interview af fritidsklubleder, område 2